

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу»

Кафедра управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему: «Аналіз результатів фінансової діяльності підприємства»

Виконав: студент 4 курсу, групи БА-41
спеціальності 073 «Менеджмент»
освітньо-професійної програми
«Бізнес-адміністрування»

Богдан БОРИСЕНКО

Керівник: доктор філософії,

Юлія ПРУС

Рецензент:

директор ТОВ «Артекс-Трейд»

Артем ВОЛОЛАЗЬКИЙ

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу»
Кафедра управління та адміністрування
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) бакалавр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Бізнес-адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

 Вікторія ТРЕТЯК
підпис ім'я, прізвище

«28» вересня 2023 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Борисенко Богдан Станіславович
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи: «Аналіз результатів фінансової діяльності підприємства»

Керівник роботи: Прус Юлія Ігорівна, доктор філософії
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «12» березня 2024 року №4501-5/637

2. Строк подання студентом роботи 15 травня 2024 року

3. Перелік питань, які потрібно розробити: розкрити економічну сутність результатів фінансової діяльності підприємства; виокремити особливості організації фінансової діяльності підприємства; систематизувати методичні підходи до оцінки результатів фінансової діяльності підприємства; провести аналіз поточного стану функціонування промислових підприємств в Україні, за результатами якого виокремити резерви для оптимізації фінансових показників їх діяльності; провести оцінку показників фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд», результати якої врахувати при розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення процесів фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд»; розробити пропозиції щодо удосконалення процесів фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд».

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1.	Узгодження змісту кваліфікаційної роботи
2.	Підготовка першого розділу кваліфікаційної роботи
3.	Підготовка доповіді на наукову конференцію з викладенням основних результатів кваліфікаційного дослідження
4.	Доопрацювання першого розділу згідно з рекомендаціями наукового керівника. Написання другого розділу кваліфікаційної роботи
5.	Доопрацювання другого розділу згідно з рекомендаціями наукового керівника
6.	Написання вступу, висновків кваліфікаційної роботи. Оформлення списку літератури
7.	Подання дипломної роботи на кафедру управління та адміністрування

5. Дата видачі завдання «28» вересня 2023 року

Студент

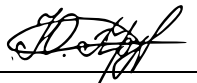

підпис

Богдан БОРИСЕНКО

ім'я, прізвище

Керівник роботи

підпис

Юлія ПРУС

ім'я, прізвище

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Економічна сутність результатів фінансової діяльності підприємства	8
1.2 Особливості організації фінансової діяльності підприємства	15
1.3 Методичні підходи до оцінки результатів фінансової діяльності підприємства.....	29
Висновок до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	43
2.1 Аналіз поточного стану функціонування промислових підприємств в Україні	43
2.2 Оцінка показників фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд».....	49
2.3 Напрями удосконалення фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд»..	59
Висновок до розділу 2.....	65
ВИСНОВОК	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

У сучасних умовах, коли економіка проходить кризу та підприємства вимушені мобілізувати усі наявні ресурси, велику роль у цьому процесі відіграє аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. Фінансовий аналіз застосовується для дослідження економічних процесів та економічних відносин, показує сильні та слабкі сторони підприємства та використовується для прийняття оптимальних управлінських рішень. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства дозволяє визначити найбільш раціональні способи використання ресурсів та формувати структуру коштів підприємства. Крім того, фінансовий аналіз може виступати у якості інструмента прогнозування окремих показників підприємства та фінансової діяльності загалом. Фінансовий аналіз дозволяє проконтролювати правильність руху фінансових потоків грошових коштів організації та перевірити дотримання норм та нормативів витрачання фінансових, матеріальних ресурсів та доцільності понесення витрат.

Значний внесок у дослідження проблем визначення, оцінювання та управління результатами фінансової діяльності підприємства зробили зарубіжні вчені: С. Ф. Еджурта, А. Курно, К. Макконнелл, Дж. Міль, Дж. Робінсон, А. Сміт, Р. А. Фатхутдінов, А. Томпсон, Ф. А. фон Хайєк, А. Чандлер, Й. Шумпетер та інші. Цьому питанню приділили увагу чимало відомих українських фахівців, зокрема: О. А. Бабанчикова, С. П. Гаврилук, А. П. Гречан, А. В. Ковалевська, В. М. Кузьомко, В. С. Мазур, І. П. Миколайчук, Т. В. Омеляненко, Г. Г. Савіна, О. П. Савіцька, А. Ю. Юданов та інші.

Незважаючи на великий внесок науковців у формування теоретико-методичних засад аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, недостатньо відображеними залишаються питання, пов'язані зі специфікою управління цими процесами в умовах сьогодення.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка практичних рекомендацій щодо проведення аналізу результатів фінансової діяльності підприємства.

Відповідно до мети дослідження поставлено й вирішено такі завдання:

- розкрито економічну сутність результатів фінансової діяльності підприємства;
- виокремлено особливості організації фінансової діяльності підприємства;
- систематизовано методичні підходи до оцінки результатів фінансової діяльності підприємства;
- проведено аналіз поточного стану функціонування промислових підприємств в Україні, за результатами якого виокремлено резерви для оптимізації фінансових показників їх діяльності;
- проведено оцінку показників фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд», результати якої враховано при розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення процесів фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд»;
- розроблено пропозиції щодо удосконалення процесів фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд».

Об'єктом дослідження є процес формування результатів фінансової діяльності підприємства.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних та прикладних засад проведення аналізу результатів фінансової діяльності підприємства.

Теоретичною та методичною основою кваліфікаційної роботи є праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали наукових конференцій та семінарів, тематичні публікації у періодичних наукових виданнях.

Інформаційну базу дослідження становлять матеріали Державної служби статистики України, нормативно-правові акти України, звітна документація ТОВ «Артекс-Трейд», власні аналітичні розробки.

У ході роботи було використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: структурно-логічний – для побудови загальної структури дослідження; метод синтезу – для розкриття економічної сутності результатів фінансової діяльності підприємства; метод класифікації – для систематизації типів моделей для аналізу фінансового стану підприємства; узагальнення та порівняння – для аналізу існуючих методичних підходів до оцінки результатів фінансової діяльності підприємства; кількісного та якісного аналізу – для проведення оцінки показників фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд»; бенчмаркінгу – при виокремленні кращих практик управління фінансовою діяльністю підприємства; логічний метод – для обґрунтування пропозицій щодо удосконалення процесів фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд»; метод графічного й табличного подання даних; наукового узагальнення – при обґрунтуванні висновків.

Практична цінність кваліфікаційної роботи полягає у можливості застосування розроблених рекомендацій на практиці для підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю підприємств.

Сутність існуючих моделей корпоративної культури компанії розкрита автором на міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми та перспективи забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку територій» (27–28 жовтня 2023 року).

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність результатів фінансової діяльності підприємства

На даний час, ми знаходимося у світі, який вже повністю сформований серед багатьох видів діяльності, сюди входять економічні формування, які завжди буде приваблювати, в свою чергу, велику кількість учасників ринку, які зацікавлені в стабільному графіку його функціонування. Як основним принципом стабільного функціонування діяльності підприємства є графа фінансового звіту. Фінансовий звіт ми виміряємо завдяки розміру находжень, й також від форми витрачення балансу цього звіту, тобто правильного використання фінансів, сюди також входять ресурси, наймані працівники. Ці фінансові звіти, зазвичай, розраховуються завдяки даним бухгалтерського обліку, який демонструє різницю поміж загальним находження коштів до підприємства й витратами. Слід зазначити, що саме від фінансового звіту залежить саме об'єктивізації картинки на ринку, також рівень зацікавленості інших суб'єктів ринку в цьому підприємстві: акціонери підприємства, власники, доставщики й клієнти, інвестори та інші. Також фінансові звіти діяльності підприємства впливають на організаційні фактори, фактори функціонування підприємства. Але це був більш спільний опис цього терміну, а також існують декілька прихильників певних «теорій», які трактують термін фінансовий результат по-іншому, серед цих учасників також можна й зазначити велику кількість лідерів думок серед фінансового менеджменту.

Перша група відмічає, що фінансові результати діяльності певного підприємства, найчастіше за все, характеризуються прибутком й рівнем рентабельності [1].

Друга група вважає, що фінансовий результат підприємства базується завдяки механізмам, які становлять повний обсяг прибутку, як одним з найважливіших результатів фінансової діяльності підприємства. У це поняття входять кількість наступних підкатегорій прибутку: прибуток від реалізації товару, прибуток від реалізації майна, які, в свою чергу, доходять до 90–95% від спільної суми прибутку [17].

Доречно зауважити, що фінансовий результат закінчує спринт діяльності підприємства, який пов'язаний з виготовленням й реалізації продукції й одразу ж може виступати як певна умова для його майбутніх дій. Саме великі значення цього звіту гарантують формування стійкості бюджету країни, в якій це підприємство зареєстровано, це робиться завдяки податкам, які, в свою чергу, можуть призвести до успіхів цього підприємства серед інших суб'єктів ринку (акціонерів) [5].

Тепер слід перейти саме до основних функцій прибутковості підприємства [3]:

- Завдяки джерелам формування, які використовуються у звіті: прибуток або збиток від продажів, також прибуток від інших операцій підприємства (реалізація майна).
- Завдяки джерелам формування через низку діяльності підприємства: прибуток чи збиток від теперішнього виду діяльності.
- За переліком чинників: чинник маржі, валовий прибуток та чистий прибуток.
- За видом оподаткування: оподатковуваний прибуток або прибуток, який не підлягає оподаткуванню.
- За формою узагальнення: прибуток чи збиток організації й та консолідований прибуток.
- За часом його формування: прибуток чи збиток попереднього періоду, прибуток чи збиток звітного періоду, майбутній (передбачений прибуток).

Також слід зазначити функції, які виконує прибуток [9]:

- Прибуток має стимулюючу функцію, яка є одним з джерел приросту капіталу. Також серед умов ринкових відносин, власники й менеджера, відштовхуючись від рівня прибутку, який знаходиться серед рівня розпорядження підприємства, можуть приймати рішення з ціллю дивідендної політики та залучення інвестицій, яка в свою чергу проводиться організаційними ланками підприємства, включаючи у себе аналіз й урахування майбутніх перспектив розвитку.
- Прибуток завжди буде найголовнішим, найефектнішим відображення рівня діяльності підприємства, оскільки сама наявність прибутковості може демонструвати про позитивну діяльність підприємства.
- Прибуток також можливо віднести до джерел соціальних доходів працівників підприємства. Завдяки прибутку, який завжди залишається після сплати певного рівня податків, й після виплат дивідендів, й іншого ряду відрахувань, настає час матеріального заохочення та надання не тільки фінансових, а й соціальних пільг, також утримання суб'єктів соціального поля.
- Прибуток або збиток є початковою позицією для виділення рівня економічної ефективності підприємства. Саме високий рівень середі ефективності є певним знаком для інших об'єктів ринку (інвесторів), який вказує на здоровий ґрунт для фінансування в свою діяльність.

Після ознайомлень з переліком основних функцій прибутковості підприємства та основних функцій, які виконує прибуток, я хочу також додати, що інші показники окрім прибутку не слід розуміти як остаточний результат, оскільки вони є тимчасовим результатом, який відображає ситуацію у певний період. Вони складаються тільки під час певних обставин, тобто слід розуміти, що основну функцію підприємства – прибутковість, або іншими словами – ефективність прибутковість характеризує прибуток. Також слід

додати, що існує безліч різних видів чинників, які, в свою чергу, впливають у остаточний результат підприємства (рис. 1.1).

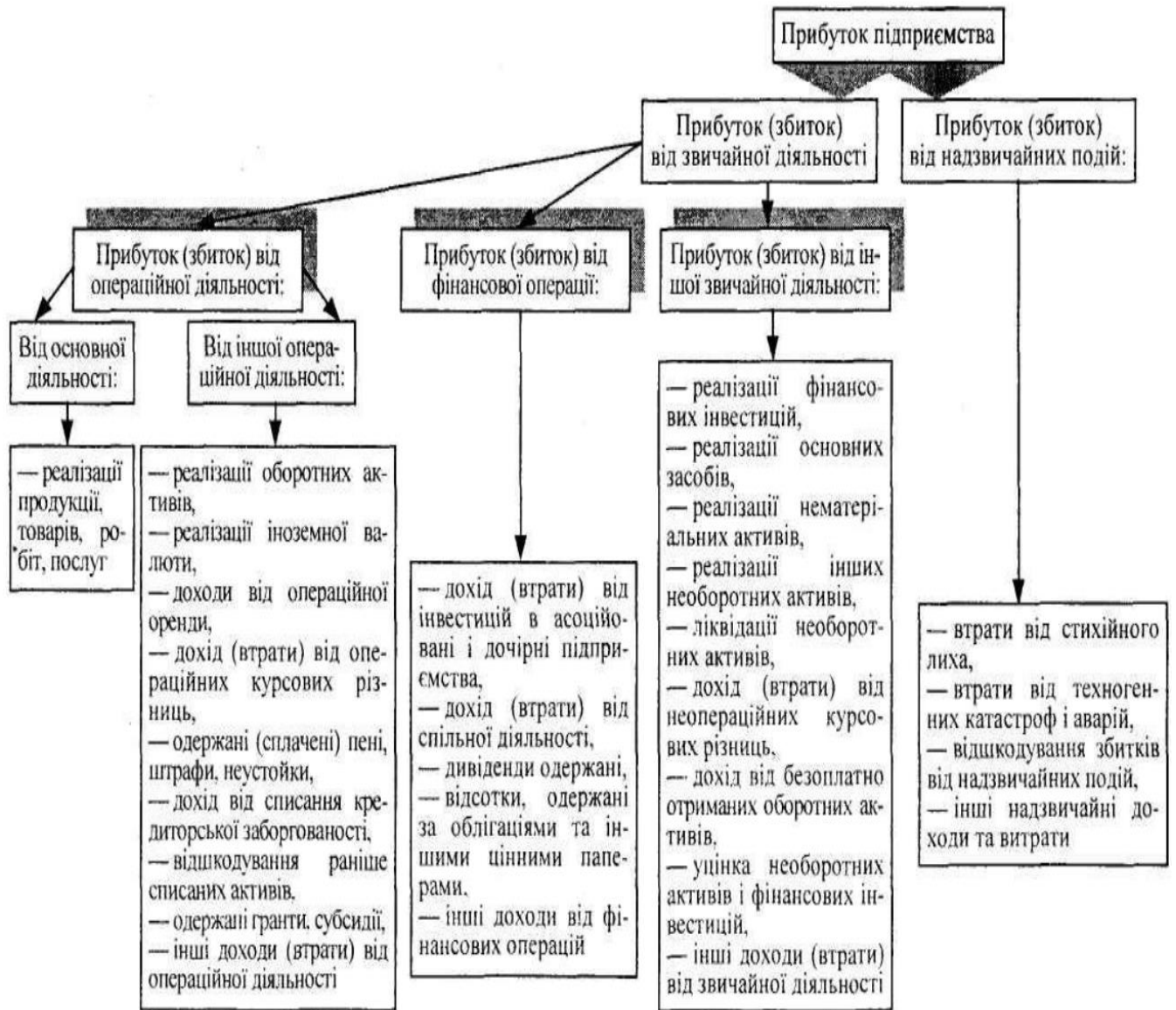

Рисунок 1.1 – Фінансовий результат та чинники, що впливають на його формування [12]

Дивлячись на рисунок, слід зазначити, що існують чинники, які впливають на фінансові результати, можливо розділити на категорії: прибуток від звичайної діяльності підприємства й прибуток від надзвичайних подій. Надзвичайні події не залежать від активності підприємства, але можуть створити величезний вплив на фінансовий звіт. Звичайна діяльність підприємства, яка правило, повністю залежить від управлінських рішень топ-

менеджменту підприємству, даний вид прибутку можливо розділити на такі категорії: операційна діяльність, прибуток від фінансової діяльності, прибуток від інших видів діяльності підприємства.

Щодо прибутку від інших видів діяльності підприємства, то тут слід зазначити такі факти як соціальні умови праці, реалізації інвестицій (не обов'язково фінансових видів інвестицій). Наступний вид – фінансовий результат, який й демонструє ефективність роботи підприємства. Фінансовий показник – це низка означень, які відображають ефективність виробничої та комерційної діяльності підприємства, які буде виглядати як прибуток. Аналізуючи цю графу, ми можемо побачити картину, коли наші доходи становляться більш, ніж наші витрати, тоді це можливо охарактеризувати, як позитивний фінансовий звіт. Коли ми маємо іншу картину, тобто витрати перебільшують доходи, то це нам демонструє неефективність тимчасового плану керівництва. Й останній вид, це операційна діяльність, зазвичай, під видом операційної діяльності ми описуємо всі процеси, які пов'язані зі створенням товаром, або з наданням послуг, також операційна діяльність вмикає у себе прибутковість та збиток від діяльності підприємства. Щодо прибутковості в операційної діяльності, то сюди слід додати гроші, які йдуть від продажу товару або послуг, які були наданні підприємством. Витрати цього виду діяльності, зазвичай додають кошти для створення продукту чи сервісу (сировина), амортизація пристроїв, зарплати працівникам [33].

Підсумовуючи все вищесказане, я зазначаю, що є рівнем показника ефективності функціонування підприємства. Фінансовий звіт – класичне поняття в економіці, що демонструє працездатність підприємства та його комерційний успіх серед інших суб'єктів ринку.

Відповідно інформації, яка була запроваджена, я роблю висновок, що результати підприємства виражаються у формі фінансових звітів. Розмір цих результатів та їх форма повинні залежати від аналітичного використання ресурсів, продуктивності підприємства, стабільної ситуації між зовнішнім та

внутрішнім середовищем підприємства. Цей звіт має бути розрахований за даними бухгалтерії. Класифікація щодо цих розрахунків подана на рис. 1.2.

Рисунок 1.2 – Класифікація фінансових результатів діяльності підприємства [6]

Також ще хочу поглибитися в тему прибутку, та зазначити тему чистого прибутку (рис. 1.3).

Чистий прибуток є сумою вже зареєстрованого прибутку, який в майбутньому буде оподаткований. Під час процесу розрахування прибутковості від інших діяльностей, потрібно зазначити всі ті кошти, які були отриманні, або які були витрачені (штрафи і так далі). Це має на увазі те, що витрати, не повинні мати кісного зв'язку на чистий прибуток підприємства, оскільки процес врахування буде формуватися лише в процесі створення

прибутку підприємству. Згідно з переліком зобов'язань бухгалтерського обліку, створень кількох цільових фондів, які є частиною прибутковості підприємства також для процесу накопичень або споживання, більше не обліковується від минулого. Але компанія також витрачає чистий прибуток для створення резервних фондів, сплати дивідендів, укріплення фонду, й мотивації своїх працівників тощо.

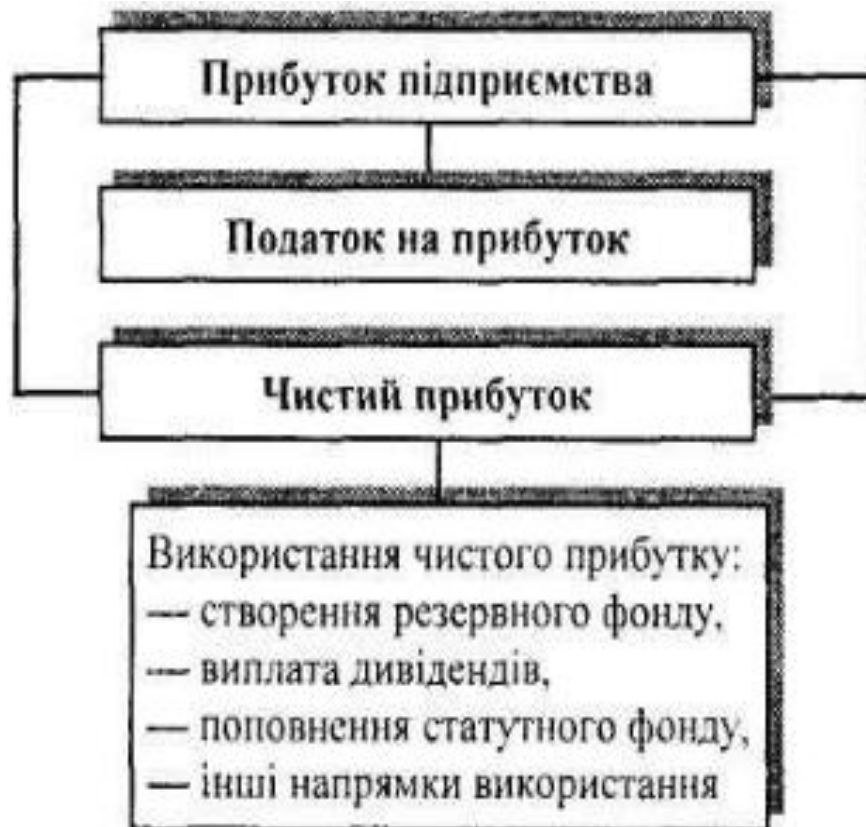

Рисунок 1.3 – Структурно-логічна схема розподілу й використання прибутку підприємства [4]

Таким чином, після ознайомлення та покриття всіх питань щодо економічної сутності результатів фінансової діяльності підприємства, можливо зазначити, що фінансовий результат підприємства характеризує найголовнішу функцію, а саме ефективне управління, яке в свою чергу, витікає саме у прибуток, й у подальшому створює нескінченне джерело коштів, також бухгалтерський облік є чистим видом фінансового результату й узагальненої інформації щодо діяльності підприємства.

1.2 Особливості організації фінансової діяльності підприємства

Підприємство є основою виробничо-господарської та фінансової діяльності, його функціонування є підприємництвом. Підприємство в ринковому середовищі. Підприємство – це самостійний суб'єкт господарювання, який здійснює свою діяльність з метою задоволення суспільних потреб та отримання прибутку.

Економічні умови та ефективність діяльності підприємств залежить від економічної ситуації та соціально-економічного розвитку країни. Економічна ситуація та соціально-економічний розвиток країни залежить від ефективності роботи підприємства. Доходи у виробничому секторі, доходи від виробництва є головною основою і джерелом фінансових відносин у виробничій сфері. Фінанси підприємств функціонують у рамках державної фінансової системи, держава займає перше і вирішальне місце в структурі фінансових відносин. Економіка займає перше і вирішальне місце в структурі фінансових відносин.

У фінансово-господарській діяльності організації вступають у широкий спектр відносин з іншими суб'єктами, до них належать підприємства, бюджетна система, кредитна система, організації вищого рівня, власники та працівники організацій вищого рівня. Кожні з цих відносин є фінансовими за своєю природою. Фінансові відносини характеризуються такими особливостями: вони завжди мають грошовий характер, виникають і функціонують на рівні розподілу у зв'язку зі створенням і використанням ресурсів. Вони є розподільчими і їх метою є створення та використання ресурсів, також вони генерують дохід для певної мети [59].

Корпоративні фінанси – це система грошових відносин, яка включає в себе розподіл вартості залежно від того, яка вартість створюється і використовується. Централізоване та децентралізоване створення та використання фондів грошових коштів. Грошові фонди, які засновані

на розподілі корпоративної вартості, використовуються для вирішення економічних і соціальних проблем.

Фінансові ресурси підприємства – це сума власних грошових потоків підприємства та зовнішніх надходжень, це сукупність власних вільних грошових потоків підприємства та зовнішніх надходжень, які використовуються для вирішення фінансових завдань підприємства. Зобов'язання використовуються для фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розширенням виробництва. Зобов'язання включають витрати, пов'язані з розширенням виробництва.

Фінансова діяльність на підприємствах здійснюється через фінансові служби. Під фінансовими службами розуміють самостійні структурні підрозділи, які виконують певні функції в організаційній системі діяльності підприємства. Фінансові служби підприємства тісно пов'язані з іншими службами підприємства, оскільки є частиною єдиного механізму управління економікою підприємства. Фінансова служба обробляє інформацію, аналізує її, складає платіжні графіки та інші фінансові плани, готує аналітичні звіти про параметри фінансового стану підприємства та інформує про результати своєї роботи керівництво підприємства та інші економічні підрозділи, які використовують цю інформацію у своїй роботі. Фінанси є найважливішим елементом економічних відносин, а тому вивчення фінансової діяльності має велике значення в сучасній ринковій ситуації, що склалася в нашій країні [55].

Актуальність обраної теми пояснюється важливістю фінансових операцій для функціонування будь-якого підприємства. Ефективно сформована система фінансових відносин дозволяє підприємствам покращити свою фінансову діяльність. Завданнями фінансових операцій на підприємствах є: фінансові відносини – формування обґрунтованої схеми взаємовідносин з діловими партнерами та всіма фінансовими установами країни як передумова формування основного доходу; фінансові потоки – їх адекватність, фінансове здоров'я та своєчасність і синхронізація як передумова фінансової рівноваги підприємства. Аспекти, які можуть впливати на фінансові відносини

та фінансові потоки, зазвичай представлені трьома групами: фінансове планування – операційні та адміністративні завдання – контрольні-аналітичні завдання. Взаємозв'язок цих трьох аспектів фінансової діяльності на підприємстві та їх загальна спрямованість на фінансові відносини і фінансові потоки.

Фінансове планування – це процес встановлення балансу між потребами підприємства у фінансових ресурсах і можливими фінансовими ресурсами. Основною метою фінансового планування є своєчасне і повне фінансове забезпечення виконання запланованих підприємством виробничо-господарських програм, а також максимізація прибутку [61]. Операційно-адміністративні завдання у фінансовій сфері підприємства вимагають постійного моніторингу кількісних і якісних характеристик його фінансових відносин і фінансових потоків. Основною метою оперативно-адміністративних завдань є постійний позитивний вплив на результативність усіх фінансових операцій та господарської діяльності, що здійснюються підприємством, а також підтримання оцінки бізнесу на належному рівні.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання [21]:

- дослідження кон'юнктури ринку, попиту та пропозиції;
- забезпечення об'єктивної основи для прийняття обґрунтованих маркетингових та цінових рішень;
- сприяння обігу оборотного капіталу;
- основний засіб зменшення поточних потреб у фінансуванні операційної діяльності;
- встановлення та підтримання оптимального строку фінансування.

Кожен з цих напрямів є частиною фінансової політики. Метою моніторингу та аналізу діяльності є об'єктивна оцінка фінансової ефективності, результативності та життєздатності кожної з операцій та видів діяльності компанії. Моніторингу та аналізу підлягає весь підхід, від перевірки законності дотримання чинного фінансового законодавства до визначення впливу на імідж та ділову репутацію компанії. Метою процесу моніторингу та

аналізу є контроль за виконанням фінансового, податкового, кредитного планування та планування прибутку, а також об'єктивна оцінка цих процесів з метою покращення діяльності компанії в майбутньому.

Використання методів фінансового менеджменту відкриває нові можливості для підвищення якості фінансових операцій та організації фінансів компанії на основі застосування передових методів управління. Фінансовий менеджмент компанії приділяє пильну увагу наступним питанням [22]:

- узгодження грошових потоків і забезпечення своєчасного фінансування витрат і боргів;
- управління продажами товарів і послуг та діяльністю, пов'язаною з отриманням доходів від продажів;
- управління основним і оборотним капіталом та заходи щодо збереження та ефективного використання оборотного капіталу;
- розвиток і використання оборотного капіталу;
- підтримання платоспроможності.

Управління грошовими потоками передбачає підготовку планів руху грошових коштів, а також бухгалтерський моніторинг та аналіз грошових потоків. Перший етап управління грошовими потоками передбачає прогнозування грошових потоків на певний період часу для забезпечення безперервності бізнесу. Це включає прогнозування змін у виробництві різних видів діяльності та інших змінних, а також організацію фінансових взаємовідносин підприємства з партнерами та країнами. Обґрунтування розміру та виплати грошових коштів не тільки забезпечує реалістичність діяльності підприємства, але й позитивно впливає на бізнес. Важливою частиною фінансової діяльності підприємства є формування та використання різних видів грошових коштів. Вони використовуються для фінансування господарської діяльності, розширеного відтворення, розробки та впровадження нових технологій і техніки, матеріального заохочення, розрахунків з бюджетом і банками. При створенні підприємства воно повинно

мати статутний або дозволений капітал для формування обігових коштів та основних фондів.

Одним з головних завдань фінансового відділу компанії є організація капіталу та забезпечення його ефективного використання і управління ним. Акціонерний капітал є основним джерелом власного капіталу компанії. Статутний капітал акціонерних товариств відображає кількість випущених акцій, тоді як статутний капітал державних і комунальних підприємств відображає статутний фонд. Статутний капітал може бути збільшений (зменшений) шляхом випуску нових акцій (або вилучення певної кількості акцій з обігу) та збільшення (зменшення) номінальної вартості акцій [18].

Грошові кошти підприємства («додатковий капітал») включають результати переоцінки основних засобів; надлишкові резерви (виручка від продажу акцій понад їх номінальну вартість); грошові кошти та матеріальні цінності, отримані безоплатно для виробничих цілей; бюджетні асигнування на капітальні вкладення; кошти, спрямовані на поповнення основних засобів. Управління фінансами підприємств здійснюється через фінансові механізми – системи управління фінансами підприємств, покликані регулювати взаємодію фінансових відносин і грошових ресурсів з метою ефективного впливу на кінцевий результат і встановлені державою відповідно до вимог господарського законодавства. Як видно з рис. 1.4, існує декілька категорій фінансових відносин підприємств.

Найбільшу групу за обсягом грошових платежів становлять підприємства, фінансові відносини яких пов'язані з реалізацією промислової продукції та придбанням матеріальних цінностей для здійснення господарської діяльності. Ця група економічних відносин є найважливішою, оскільки у сфері матеріального виробництва створюється національний дохід, а підприємства отримують свій дохід від реалізації продукції та прибуток.

До другої групи належать міжгалузеві відносини, внутрішньовиробничі відносини, міжсекторні відносини, міжгрупові відносини та відносини з працівниками і представниками. Міжгалузеві відносини на підприємствах

стосуються оплати праці та послуг, розподілу прибутку та оборотного капіталу. Вони створюють певні стимули та відіграють певну роль у виконанні важливої відповідальності за якість виконання зобов'язань. Відносини з працівниками та їх представниками називаються трудовими відносинами.

Рисунок 1.4 – Механізму управління фінансами підприємства [68]

Третя категорія стосується створення та використання централізованих фінансових ресурсів, які є об'єктивно необхідними в ринковій економіці. Це, зокрема, фінансування інвестицій, поповнення обігових коштів, фінансові та імпорнтні операції, наукові дослідження, в тому числі маркетингові. Важливу

роль відіграє перерозподіл коштів всередині галузі, як правило, на платній основі, що допомагає оптимізувати управлінські ресурси. Фінансово-промислові групи часто створюються з метою мобілізації фінансових зусиль для розвитку і підтримки виробництва та максимізації фінансових результатів. Це може включати централізовані грошові фонди, комерційні кредити один одному або просто фінансову допомогу. Те ж саме стосується міжфірмових відносин у холдингових компаніях.

Четверта група фіскальних відносин пов'язана з податковою, кредитною і тарифною політикою, спрямованою на підтримку виробництва та зниження інфляції шляхом стимулювання інвестицій. Зокрема, в багатьох країнах певна частина або весь приріст виробництва звільняється від оподаткування. Це вигідно як підприємствам, так і державі, оскільки податки з таких підприємств сплачуються в повному обсязі і різко зростають через рік. Відносини фінансової системи зі страховими компаніями полягають у перерахуванні коштів соціального та медичного страхування на майно підприємства [64].

Фінансові відносини між підприємствами та банками будуються як у формі безготівкових розрахунків, так і у формі отримання та погашення короткострокових і довгострокових кредитів. Кредити є джерелом поповнення обігових коштів, розширення виробництва, поліпшення ритмічності та якості продукції, а також допомагають підприємствам пом'якшити тимчасові фінансові труднощі. Зараз банки пропонують підприємствам низку нетрадиційних послуг, серед яких лізинг, факторинг, форфейтинг і трастові операції. Водночас існують незалежні компанії, що спеціалізуються на цих функціях, оминаючи банки і працюючи з ними напряму. Фінансові відносини між компаніями та фондовою біржею включають операції з цінними паперами. Відносини між компаніями та податковими органами стосуються обов'язкових податкових платежів та державного податкового адміністрування.

До обов'язків податкових органів належать [22]:

- дотримання податкового та митного законодавства;

- контроль за дотриманням податкового та митного законодавства і прийнятих відповідно до нього правил;
- ведення в установленому порядку обліку платників податків;
- виконання податкового та митного законодавства і прийнятих відповідно до нього правил проведення роз'яснювальної роботи, безоплатне інформування платників податків про застосовувані податки і митні збори, подання встановленої звітності та роз'яснення порядку її подання.

Ефективне управління фінансами організації можливе лише через планування всіх фінансових та пов'язаних з ними ресурсів організації. Планування – це процес формулювання та прийняття кількісних і якісних цілей, а також визначення шляхів їх найефективнішого досягнення. У процесі фінансового планування на основі аналізу бухгалтерської, статистичної та управлінської звітності компанія всебічно оцінює свій фінансовий стан, виявляє можливості збільшення фінансових ресурсів і визначає найбільш ефективні напрями їх використання. Ринкова економіка є більш складною та організованою соціально-економічною системою, яка вимагає якісно іншого фінансового планування. Значення фінансового планування для бізнес-організацій полягає в наступному: переведення розроблених стратегічних цілей в конкретні фінансові показники; забезпечення фінансовими ресурсами темпів економічного розвитку, визначених у виробничому плані; надання можливості визначити життєздатність бізнес-проектів у конкурентному середовищі; слугує інструментом для отримання фінансової підтримки від зовнішніх інвесторів.

Планування призводить, з одного боку, до попередження неправильних дій у фінансовій сфері, а з іншого – до скорочення невикористаних можливостей. Практика господарювання в ринковій економіці виробила певні підходи до планування розвитку окремих підприємств з урахуванням інтересів їх власників та реальних ринкових умов. Основними завданнями фінансового планування на підприємствах є: забезпечення необхідними фінансовими

ресурсами виробничої, інвестиційної та фінансової діяльності; визначення шляхів ефективного вкладення капіталу та оцінка ступеня його раціонального використання; виявлення внутрішніх резервів збільшення прибутку за рахунок економного використання коштів; встановлення обґрунтованих фінансових взаємовідносин з бюджетом, банками, постачальниками; дотримання інтересів акціонерів та інвесторів; управління фінансовим станом, платоспроможністю та кредитоспроможністю підприємства [48].

Фінансове планування. Фінансовий план зазвичай складається з наступних основних розділів: розрахунок потреби в оборотному капіталі, визначення джерел; програма розрахунку і розподілу прибутку; баланс доходів і витрат. Прийнята міжнародно визнана система бухгалтерського обліку і статистики, фінансовий план зазвичай включає прогноз прибутку, звіт про доходи і витрати, вільний баланс активів і пасивів та графік беззбитковості. Прогнози обсягів продажів покликані дати уявлення про ринок, який компанія планує завоювати зі своєю продукцією. Як правило, такі прогнози складаються на три роки вперед. Оскільки в кінцевому підсумку ці цифри будуть використані для закупівлі обладнання, витрачання грошових ресурсів і найму нових співробітників для продажів, важливо, щоб фінансові прогнози були реалістичними. Баланс грошових потоків є частиною фінансового плану і надає оцінку того, скільки фінансових ресурсів необхідно інвестувати в проєкт до початку його реалізації і протягом усього процесу виконання завдання, разом з розбивкою за часом.

Основна роль балансу грошових потоків полягає в тому, щоб контролювати синхронізацію притоків і відтоків грошових коштів, контролювати майбутню ліквідність компанії і визначати загальну вартість всього проєкту. Баланс фінансового плану є досить простим структурованим документом і складається з показників, що відображають виручку від реалізації товарів, витрати на виробництво товарів, загальний прибуток від реалізації, накладні виробничі витрати і чистий прибуток. У фінансовому плані компанії рекомендується підготувати консолідований баланс активів і

пасивів на початок і кінець першого року реалізації проєкту. Для більш чіткого (візуального) представлення фінансового процесу слід підготувати графік безбитковості. У фінансових термінах це має вигляд діаграми, що показує вплив обсягів виробництва, цін реалізації та виробничих витрат (розділених на умовно-постійні та умовно-змінні витрати) на прибуток. Графік допомагає визначити так звану «точку безбитковості», тобто обсяг виробництва, при якому крива, що показує зміну виручки від реалізації (при заданому рівні цін), перетинає криву, що показує зміну виробничих витрат.

При розробці фінансового плану використовуються наступні вихідні дані: договори (контракти) зі споживачами продукції (робіт, послуг) і постачальниками запасів; прогнози обсягів продажу і прибутку; економічні критерії, встановлені державою (податкові ставки, ставки відрахувань до позабюджетних фондів, норми амортизації, ставки дисконтування тощо). Підготовлений на основі цих даних фінансовий план використовується для ув'язки загального обсягу фінансових ресурсів з їх джерелами і напрямками витрачання.

При розробці фінансового плану організації можна використовувати декілька основних принципів [43]:

- Принцип фінансової зрілості («золоте правило банківської справи»): використання та надходження коштів має відбуватися в певні часові рамки. Якщо потрібно підвищити рентабельність власного капіталу, краще залучити позиковий капітал.
- Принцип балансу ризиків. Згідно з ним, особливо ризиковані інвестиції правомірне фінансувати за рахунок власних коштів.
- Принцип адаптивності до потреб ринку. Це означає, що компаніям фінансово важливо враховувати кон'юнктуру ринку та свою залежність від отримання фінансування.
- Принцип граничної прибутковості. Згідно з ним, бажано обирати інвестиції, які забезпечують максимальну прибутковість для підприємства. Він має значний вплив на економіку компанії.

Для цього є кілька причин. По-перше, фінансове планування порівнює заплановані операційні витрати з реальними можливостями, і в результаті коригування досягається матеріальний і фінансовий баланс. По-друге, статті фінансового плану пов'язані з усіма економічними показниками діяльності компанії та основними пунктами бізнес-плану: виробництвом продукції та послуг, науково-технічним розвитком, удосконаленням виробництва та управління, підвищенням ефективності виробництва та капітальним будівництвом, матеріально-технічним забезпеченням, працею та персоналом, прибутком та рентабельністю, економічним стимулюванням тощо.

Процес фінансового планування складається з кількох етапів. На першому етапі проводиться аналіз фінансових показників попереднього року. Для цього використовуються основні фінансові документи компанії. Це баланс, звіт про фінансові результати та звіт про рух грошових коштів, які містять дані для аналізу та розрахунку фінансових показників діяльності компанії і є основою для прогнозу цих документів.

На другому етапі готуються основні прогнозні документи – баланс, звіт про прибутки і збитки та звіт про рух грошових коштів. Вони є частиною довгострокового фінансового плану і частиною науково обґрунтованого бізнес-плану підприємства [51].

На третьому етапі показники прогнозних фінансових документів уточнюються і визначаються шляхом складання поточного фінансового плану.

На четвертому етапі відбувається оперативне фінансове планування.

Завершується процес фінансового планування фактичною реалізацією плану та контролем за його виконанням.

Фінансове планування тісно пов'язане з фінансовим аналізом діяльності підприємства, який є елементом фінансового менеджменту та контролю. Як метод аналізу економічних процесів він займає важливе місце в системі корпоративного управління і є прерогативою вищого керівництва. Фінансовий

аналіз – це сукупність методів визначення власності та фінансового стану підприємства за певний період у минулому, а також короткострокових і довгострокових можливостей підприємства.

Його основні функції полягають у наступному: комплексна оцінка фінансового стану аналізованого підприємства; виявлення та обґрунтування причин ситуації, що склалася; підготовка та обґрунтування управлінських рішень у фінансовій сфері; виявлення та мобілізація резервів поліпшення фінансового стану та підвищення ефективності всієї господарської діяльності; виявлення та мобілізація резервів поліпшення фінансового стану та підвищення ефективності всієї господарської діяльності.

Метою фінансового аналізу є отримання набору основних параметрів, які дають об'єктивну і точну картину фінансового стану підприємства. Він визначає прибутки і збитки компанії, зміни в активах і пасивах, взаємовідносини з дебіторами і кредиторами, а також найбільш ефективний спосіб досягнення прибутковості. Об'єктом фінансового аналізу є фінансова звітність, яка повинна відповідати вимогам достовірності та прозорості, зрозумілості, корисності та суттєвості, повноти, послідовності, порівнянності, обачності та об'єктивності. Аналіз спрямований на дві групи користувачів інформації, зацікавлених у діяльності компанії: власників, кредиторів, постачальників, клієнтів, податкові органи, працівників і керівництво, які інтерпретують інформацію для власної вигоди, а також аудиторів, консультантів, біржі та юристів, пресу, асоціації та профспілки, які є першими співрозмовниками, що захищають інтереси цих груп користувачів [52].

Методика фінансового аналізу складається з трьох взаємопов'язаних блоків: аналіз фінансових результатів діяльності підприємства, аналіз фінансового стану підприємства та аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. У практиці фінансового аналізу вироблені основні правила читання і розуміння фінансової звітності, засновані на дедуктивному методі, до яких відносяться [44]:

- горизонтальний (часовий) аналіз: порівняння кожної статті звітності з попереднім періодом;
- вертикальний (структурний) аналіз: визначення структури кінцевого фінансового показника та виявлення впливу кожної статті звітності на загальний результат;
- трендовий аналіз: порівняння кожної статті звітності з кількома попередніми періодами та усунення випадкових ефектів і особливостей періоду, тобто динаміки показника. За допомогою трендів генеруються можливі майбутні значення індикаторів, таким чином виконуючи перспективний, прогностичний аналіз;
- відносний аналіз показників, який дає змогу розрахувати співвідношення звітних даних для визначення взаємозв'язку між показниками;
- порівняльний (просторовий) аналіз, внутрішньогосподарський аналіз окремих показників підприємств, дочірніх підприємств, підрозділів і цеху, а також зведених показників звітності, може проводитися як для підприємств, дочірніх підприємств, підрозділів і показників, так і для зведених показників звітності. Може бути виконаний як внутрішньо фірмовий, так і між фірмовий аналіз показників господарської діяльності за показниками.

Аналіз особливостей фінансової діяльності на підприємствах показує, що фінансова діяльність – це специфічна діяльність, спрямована на забезпечення підприємств фінансовими ресурсами для задоволення їх відтворювальних потреб, активної інвестиційної діяльності та своєчасного і повного виконання всіх фінансових зобов'язань. Важливу роль у здійсненні фінансової діяльності відіграють фінансове планування та фінансовий аналіз. Фінансове планування впливає на всі сторони діяльності підприємства шляхом вибору об'єктів фінансування, розподілу фінансових ресурсів і сприяння раціональному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Фінансовий аналіз є частиною повного аналізу господарської діяльності.

Поділ аналізу на фінансовий та управлінський зумовлений практичним поділом системи обліку на підприємстві на фінансовий та управлінський. Заходи, спрямовані на вдосконалення фінансової діяльності, значно оптимізують фінансове планування та фінансовий аналіз і сприяють зростанню прибутку та рентабельності підприємства. Фінансове планування та фінансовий аналіз відіграють важливу роль у фінансовій діяльності. Фінансове планування є одним з найважливіших елементів для кожного бізнесу, який прагне бути прибутковим і вижити на ринку в сучасних умовах. Фінансове планування (короткострокове і довгострокове) в компаніях здійснюється економістами у фінансово-економічному секторі [46].

Фінансове планування включає в себе наступні напрями: аналіз показників фінансової діяльності підприємства за попередній рік; складання фінансового плану; інтеграція показників виробничого планування, планування ціноутворення, інвестиційного та фінансового планування, розроблених підприємством; реалізація оперативного фінансового плану шляхом розробки оперативного фінансового плану підприємства; визначення кінцевого фінансового результату діяльності підприємства, здійснення поточної виробничої комерційної та фінансової діяльності; аналіз та управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

Фінансовий аналіз фінансових операцій на підприємстві дає можливість виявити недоліки у фінансовому плануванні на підприємстві та причини незадовільних фінансових результатів діяльності підприємства. Він також дає можливість розробити рекомендації щодо вдосконалення фінансової діяльності, а саме: впровадження автоматизованих систем фінансового планування та аналізу, систем бюджетування. Ці заходи дозволять значно оптимізувати фінансове планування та аналіз і призведуть до збільшення прибутку та рентабельності підприємства.

1.3 Методичні підходи до оцінки результатів фінансової діяльності підприємства

Фінансовий аналіз – це інструмент, який дозволяє оцінити поточний і майбутній стан підприємства, встановити його короткострокову або довгострокову ліквідність, платоспроможність та ефективність за допомогою використання обґрунтовано підібраних методів аналізу. Метою такого аналізу є оцінка фінансового стану підприємства, якості господарської діяльності підприємства; виявлення чинників, що вплинули на результат; прогнозування майбутнього фінансового стану і, звичайно, забезпечення можливості прийняття обґрунтованого управлінського рішення щодо поліпшення фінансового стану [66]. До основних завдань аналізу фінансового стану підприємства можна віднести наступні [56]: аналіз ефективності використання майна компанії, забезпеченості компанії власними оборотними коштами; аналіз стану та динаміки фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства; аналіз прибутковості суб'єкта господарювання та оцінка його конкурентоспроможності; аналіз позиції (стану) компанії на фінансовому ринку; пошук резервів для підвищення прибутковості компанії.

Залежно від мети аналізу фінансового стану підприємств необхідно використовувати різні види аналізу (табл. 1.1).

Оскільки фінансовий стан підприємства характеризується складною системою показників (рис. 1.5), для його аналізу використовуються різні методи та моделі. При цьому їх кількість і широта застосування залежать від конкретних цілей, які ставить перед собою компанія, і визначаються її завданнями в кожній окремій ситуації.

Більшість експертів розрізняють формалізовані та неформалізовані методи фінансового аналізу. Слід зазначити, що методи економічної статистики (індексний, графічний, групування, середні та відносні величини) та математико-статистичні методи (факторний аналіз, дисперсійний аналіз,

кореляційний аналіз) також широко використовуються в процесі аналізу фінансового стану. Для того, щоб виявити та структурувати взаємозв'язки між ключовими показниками, фінансовий аналіз проводиться за допомогою моделей. Існує три основних типи моделей, що використовуються в аналізі фінансового стану: описові, прогнозні та нормативні (рис. 1.6).

Таблиця 1.1 – Класифікація видів аналізу для оцінки фінансового стану підприємств [16]

Класифікаційна ознака	Типи
За організаційними формами проведення	Внутрішній аналіз Зовнішній аналіз
За обсягом дослідження	Повний аналіз Тематичний аналіз
За термінами та цілями	Попередній аналіз Поточний (оперативний) аналіз Прогностичний аналіз
Залежно від об'єкта	Аналіз підприємства Аналіз окремих структурних підрозділів (відділів, департаментів тощо) Аналіз окремих фінансових операцій

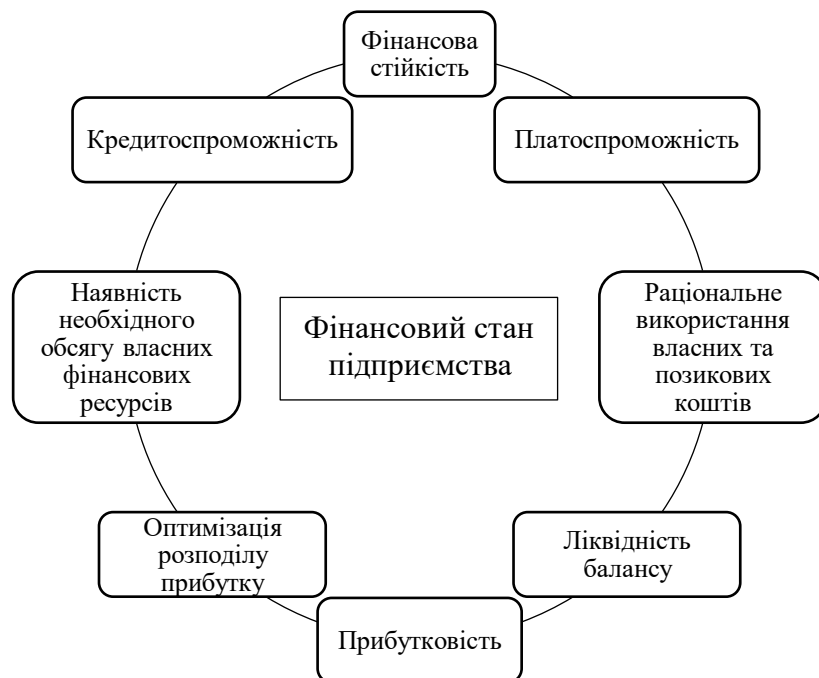

Рисунок 1.5 – Критерії для характеристики фінансового стану підприємства (складено автором відповідно до [18])

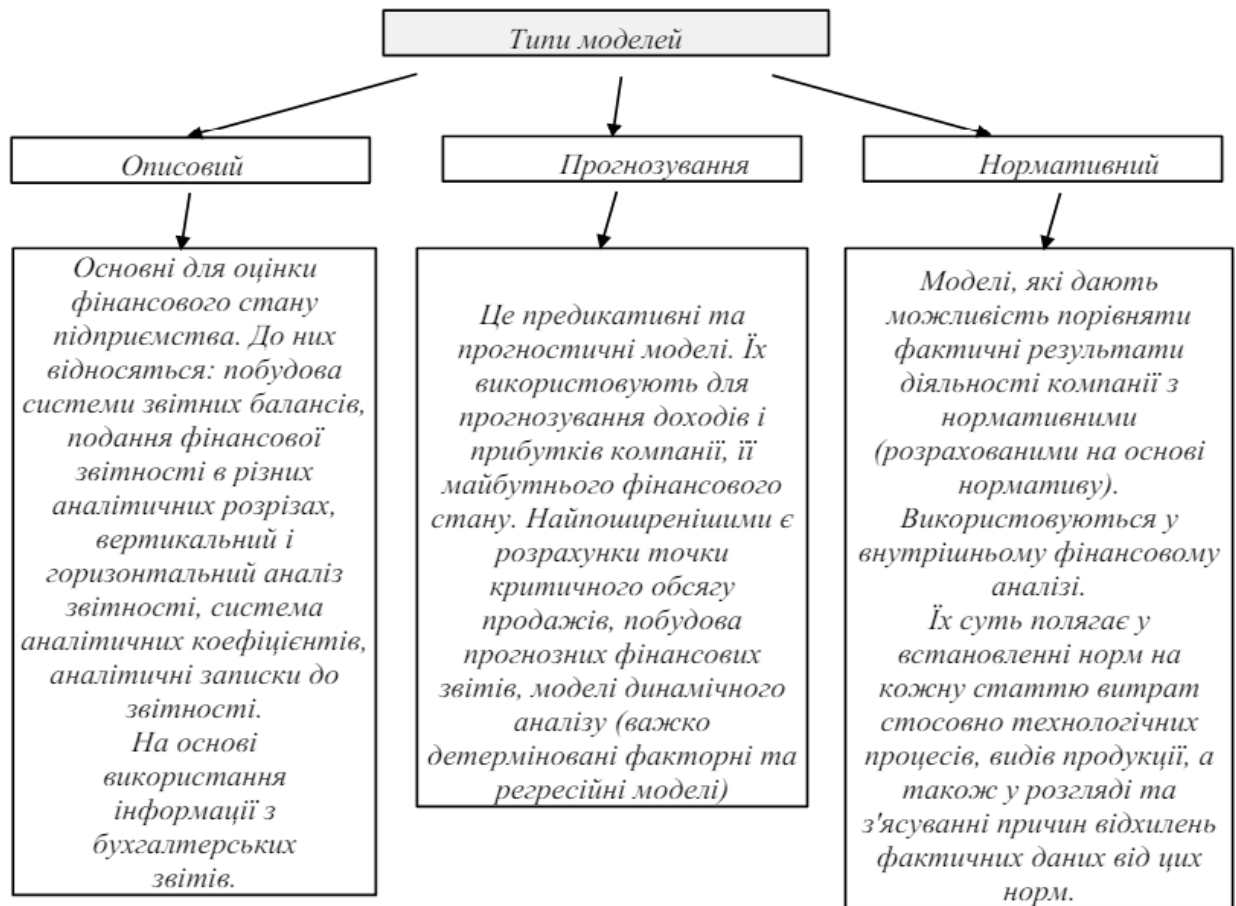

Рисунок 1.6 – Типи моделей для аналізу фінансового стану підприємства (складено автором відповідно до [9])

Доречно зауважити, що традиційний підхід до аналізу оцінки фінансового стану компанії має як певні переваги, так і недоліки (табл. 1.2). До них відносяться такими, щоб усі без винятку зацікавлені сторони підприємства могли отримати відповідь на питання, наскільки надійним є підприємство як фінансовий партнер, і, виходячи з цього, прийняти рішення про економічну доцільність продовження своїх відносин з підприємством або встановлення таких відносин.

Якщо говорити про факторний аналіз, то у вітчизняній практиці набули поширення дві основні групи методів аналізу фінансового стану: одно факторний аналіз фінансового стану та бальна система (з визначенням класу, до якого належить підприємство) [14].

Таблиця 1.2 – Традиційні методи аналізу фінансового стану підприємства (складено автором відповідно до [6])

Назва методу	Сутність методу
горизонтальний (часовий) аналіз	порівняння кожної статті звітності з попереднім періодом
вертикальний (структурний) аналіз	визначення структури показників для оцінки впливу різних чинників на кінцевий результат
аналіз тенденцій	на основі екстраполяції визначається перспективне значення ключових показників та прогнозується перспективний аналіз фінансового стану
аналіз відносних показників (коефіцієнтів)	розрахунок співвідношень між окремими даними балансу підприємства, звіту про фінансові результати та інших форм звітності. Ці коефіцієнти характеризують певний фінансовий стан: аналіз показників ліквідності; аналіз ділової активності; аналіз рентабельності; аналіз ефективності використання майна тощо
порівняльний аналіз	порівняння з розрахунковими показниками, середньогалузевими показниками та показниками конкурентів
факторний аналіз	проводиться для визначення впливу окремих факторів (причин) на результуючий показник за допомогою детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (не в певному порядку) методів дослідження. Здійснюється за допомогою моделювання (детермінованого та стохастичного)
спеціальний аналіз	аналіз взаємозв'язку прибуток – обсяг продажів – ціна, аналіз грошових потоків тощо

До найбільш суттєвих недоліків можна віднести: необґрунтоване встановлення нормативних значень показників; ігнорування галузевої специфіки; неврахування кореляції показників, що використовуються для аналізу; суб'єктивне присвоєння вагового коефіцієнту впливу кожного показника на загальний результат оцінки; врахування обмеженої кількості параметрів, що впливають на фінансовий стан; «запозичення» моделей оцінки з зарубіжного досвіду без адаптації їх до вітчизняних реалій.

Одним з найбільш поширених і використовуваних на підприємствах серед перерахованих вище методів є аналіз коефіцієнтів (табл. 1.3).

Використання традиційного підходу не забезпечувало об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства та призводило до прийняття помилкових управлінських рішень, тому виникла об'єктивна потреба

в удосконаленні оцінки. Так з'явилися емпірико-індуктивні системи показників, які використовують математичні та статистичні методи обробки емпіричних даних та експертних оцінок. Основою даного підходу є визначення інтегрального показника фінансового стану на основі розрахунку сукупності показників (індикаторів) фінансового стану. В результаті оцінки (в залежності від значення інтегрального показника) ми переважно отримуємо класифікацію підприємств як фінансово стійких або нестійких. Серед зарубіжних методичних підходів слід виділити модель Альтмана (1968, 1972, 1993, США), систему аналізу Вайбеля (1973, Швейцарія), модель Бірмана (1976), модель Краузе (1993, Німеччина), систему показників Бівера (1966, США), систему фінансового аналізу Керлінга-Поддіга (1994, Франція) та методіку дискримінантного аналізу німецького Бундесбанку (1999, 2003 2008 Deutsche Bundesbank) (табл. 1.4).

Таблиця 1.3 – Групи показників для оцінки фінансового стану підприємств (складено автором відповідно до [28])

Індикатори	Інтерпретація показника
аналіз фінансової стабільності	ці показники використовуються для оцінки складу джерел фінансування та динаміки співвідношення між ними
показники ліквідності та платоспроможності	показники цієї групи дозволяють описати та проаналізувати здатність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями
показники оцінки майнового стану компанії	ця група показників характеризує стан та ефективність формування майна компанії; дозволяє оцінити передбачуваність та узгодженість політики управління основними засобами та іншими активами підприємства
показники ділової активності	ця група коефіцієнтів характеризує ефективність використання активів компанії, узгодженість політики управління виробництвом і запасами готової продукції тощо
показники прибутковості	показники цієї групи використовуються для порівняння отриманого прибутку з вкладеним капіталом, тобто визначають міру ефективності використання вкладених коштів у підприємство

Поширеним методичним підходом є функція розрахунку інтегрального показника. Багатофакторна на основі дискримінантного аналізу дискримінанта функція – це (переважно багатофакторного). функція, яка розраховує

інтегральний показник фінансового багатофакторного стану підприємства на основі значень багатьох змінних з урахуванням побудова ваги кожної з них.

Таблиця 1.4 – Огляд основних методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємства (складено автором відповідно до [32])

Рік	Автори	Вибірка підприємств	Сутність підходу
1965	Бобер В.	2 × 79 (США)	Однофакторний аналіз. Величини, відображені в чисельниках фінансових показників, характеризуються високим рівнем здатності до розподілу, в знаменниках – відносно статичні індикатори
1968, 1972, 1993	Альтман Е	2 × 33 (США)	Багатофакторний аналіз. Промислові підприємства
1973	Вайбель П.	2 × 36 (Швейцарія)	Однофакторний аналіз. Кластерний аналіз. Виділено три групи за рівнем ризику. Проблема ізольованого аналізу окремих показників. Промислові підприємства
1993	Краузе К.	2 × 336 (Німеччина)	Поєднання MDA та методу штучного інтелекту
1994	Керлінг/Поддід	2 × 150 (Франція)	Поєднання MDA з методами експертного аналізу
1999-2003	Deutsche Bundes Bank	22000 (Німеччина)	MDA за трьома групами підприємств: переробна промисловість; торгівля; інші види діяльності
2004-2009	Терещенко О. (Міністерство фінансів України)	2000 (Україна)	ДРП для 9 груп підприємств, класифікованих за видами діяльності
2008	Банк UBS (Швейцарія)	Клієнтська база позичальників за окремими категоріями	Рейтингова оцінка (дискримінантний аналіз, логістична регресія), рейтингова система UBS базується на рейтинговій шкалі, яка передбачає 15 рейтингових класів
2007	Банк Credit Suisse (Швейцарія)	Клієнтська база позичальників за окремі категорії	Рейтингова оцінка (дискримінантний аналіз, логістична регресія), рейтингова система UBS базується на рейтинговій шкалі, яка передбачає 18 рейтингових класів
2008	Deutsche Bundes Bank	Понад 30 000 (Німеччина)	MDA за трьома групами підприємств: переробна промисловість; торгівля; інші види діяльності

Ця функція оптимальної дискримінанти може бути представлена наступною моделлю (яка може бути використана для класифікації підприємств за рівнем їх фінансового стану):

$$Z = a_1 K_{11} + a_2 K_{22} + a_3 K_{33} + a_4 K_{44} + a_5 K_{55} + \dots + a_n K_{nn} \pm a_0, \quad (1.1)$$

де Z – цільове розрахункове значення, інтегральний показник фінансового стану;

$K_1, K_2, K_3, \dots, K_n$ – коефіцієнти, розраховані на основі фінансової звітності суб'єкта господарювання;

$a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$ – параметр, що характеризує вагу впливу коефіцієнта;

a_0 – вільний член дискримінантової моделі.

Саме Е. Альтмана запровадив використання багатofакторних двофакторну та п'яти факторну дискримінанти моделей. Двофакторна модель містить коефіцієнт покриття (для оцінки ліквідності) (X_1) та коефіцієнт ймовірності банкрутства автономії (X_2) і має відомий всім вигляд:

$$Z = -0,3877 - 1,0736 X_1 + 0,0579 X_2 \quad (1.2)$$

Результати інтерпретують ймовірність банкрутства наступним чином: якщо $Z = 0$, то підприємства становить 50%; якщо $Z < 0$, то ймовірність банкрутства зменшується; якщо $Z > 0$, то ймовірність банкрутства становить більше 50% і зростає зі збільшенням значення Z .

Основними перевагами цієї моделі є простота розрахунків та невеликий обсяг використаних даних. Однак останнє спричиняє найбільший недолік – неточність результату з похибкою $\Delta Z = \pm 0,65$. З метою підвищення точності результату Е. Альтман удосконалив модель і зрештою отримав п'ятифакторну дискримінантну функцію (1968), яка виглядала ось так:

$$Z = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + 1,0 X_5, \quad (1.3)$$

де X_1 – частка чистих оборотних активів;

X_2 – рентабельність, вартість активів за чистим прибутком;

X_3 – рентабельність активів за фінансовим результатом від операційної діяльності до оподаткування;

X_4 – визначення впливу коефіцієнтів співвідношення ринкової вартості до зобов'язань;

X_5 – рентабельність активів, рентабельності фінансового результату до оподаткування.

Ця модель виглядала так:

$$Z = 0,717 X_1 + 0,847 X_2 + 3,107 X_3 + 0,42 X_4 + 0,995 X_5, \quad (1.4)$$

де X_1 – оборотний капітал / загальні активи;

X_2 – нерозподілений прибуток і резервний капітал / загальні активи;

X_3 – прибуток до оподаткування + відсотки за кредит / загальні активи;

X_4 – ринкова вартість підприємств, тобто ринкова вартість корпоративних прав / зобов'язань;

X_5 – чистий прибуток / загальні активи.

З наступною інтерпретацією результатів: якщо $Z < 1,23$, підприємство визнається банкрутом; якщо $1,23 > Z < 2,89$, ситуація невизначена; якщо $Z > 2,9$, підприємство стабільне і фінансово стійке [44]

П'ятифакторна система оцінки фінансового стану підприємства та ймовірності його банкрутства також була розроблена фінансовим аналітиком У. Бівера. Ця модель включає такі показники, як: рентабельність активів, частка позикових коштів у пасивах, коефіцієнт поточної ліквідності, частка оборотного капіталу в активах, а також коефіцієнт У. Бівера, який розраховується відношенням суми річного чистого прибутку підприємства та суми амортизаційних відрахувань до позикового капіталу. Дана модель не передбачає розрахунку інтегрального показника, а лише аналізує значення

коефіцієнтів у динаміці та відповідно до нормативних значень. Г. Спрінгейт у своїй моделі використовував чотири, на його думку, основні показники, на основі яких була побудована модель:

$$Z = 1,03 X_1 + 3,07 X_2 + 0,66 X_3 + 0,4 X_4, \quad (1.5)$$

де X_1 – оборотний капітал / загальні активи;

X_2 – (операційний прибуток + відсотки до сплати) / загальні активи;

X_3 – операційний прибуток / короткострокові зобов'язання;

X_4 – чистий дохід від реалізації / загальні активи.

Якщо $Z < 0,862$, то компанія знаходиться на рівні ризик банкрутства; якщо $Z > 2,451$, то підприємство класифікується як фінансово надійне.

Чотирифакторна модель Р. Таффлера і Г. Тішоу має наступний вигляд:

$$Z = 0,53 X_1 + 0,13 X_2 + 0,18 X_3 + 0,16 X_4, \quad (1.6)$$

де X_1 – операційний прибуток / поточні зобов'язання;

X_2 – оборотні активи / зобов'язання;

X_3 – поточні зобов'язання / валюта балансу;

X_4 – чистий прибуток.

В результаті, якщо $Z > 0,3$, компанія має хороші довгострокові загальні перспективи, в той час як якщо $Z < 0,2$, компанія, швидше за все, збанкрутує.

Використані для розрахунку моделі не адаптовані до нашого бізнес-середовища та стану фінансових ринків, ринків капіталу, товарів та послуг. А враховуючи той факт, що ці моделі базувалися на статистичних даних 1950-х років, вони наразі не застосовуються навіть для західних компаній. Враховуючи динамічність бізнес-середовища, ці моделі необхідно постійно тестувати на оновленому наборі даних і перевіряти їх точність. Також ці моделі абсолютно не враховують галузеву специфіку компаній, стадію їх розвитку та ринок, на якому вони працюють. Крім того, всі коефіцієнти розраховуються

на основі балансу та звіту про фінансові результати, і жоден з показників не включає в себе розрахунок на основі звіту про рух грошових коштів. Тому для отримання точних та обґрунтованих результатів у вітчизняних умовах ці моделі потребують адаптації або розробки нових. Проаналізувавши зарубіжні моделі, ми проаналізуємо вітчизняний досвід оцінки фінансового стану підприємств на основі багатофакторної дискримінантної функції. В Україні вперше на законодавчому рівні комплексний підхід до оцінки фінансового стану було запроваджено Порядком оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду забезпечення для обслуговування і погашення позики, наданої міжнародними фінансовими організаціями, затвердженим Наказом Міністерства фінансів України № 247 від 1 квітня 2003 року [13].

Таблиця 5. Індикатори моделі К. Бірмана та їхня вага (складено авторам відповідно до [26])

Індикатор	Вага
$x_1 = \text{Позиковий капітал} / \text{Валюта балансу}$	+0,077
$x_2 = \text{Чистий прибуток} / \text{Валюта балансу}$	+0,813
$x_3 = \text{Чистий прибуток} / \text{Позиковий капітал}$	+0,124
$x_4 = \text{Чистий прибуток} / \text{Чистий дохід від реалізації}$	-0,105
$x_5 = \text{Грошовий потік} / \text{Позиковий капітал}$	-0,063
$x_6 = \text{Чистий дохід від реалізації} / \text{Валюта балансу}$	+0,061
$x_7 = \text{Запаси} / \text{Чистий дохід від реалізації}$	+0,268
$x_8 = \text{Сума амортизації} / \text{Вартість основних засобів на кінець періоду}$	+0,217
$x_9 = \text{Введено основних засобів} / \text{Сума амортизації}$	+0,012
$x_{10} = \text{Заборгованість за банківськими кредитами} / \text{Позиковий капітал}$	+0,165

У табл. 1.6 систематизовано основні вітчизняні методики аналізу фінансового стану підприємств, їх переваги та недоліки.

Таблиця 1.6. Переваги та недоліки вітчизняних методик аналізу фінансового стану підприємств

Назва	Переваги	Недоліки
<p>Методика АППБПО від 27.06.1997 № 81 [28]</p> <p>Методологія АППБПО від 23 лютого, 1998, № 22 [16]</p>	<p>Окрім процедури оцінки фінансового стану, вона також містить алгоритм розрахунку показників виробничого господарської діяльності підприємства</p>	<p>Нормативні значення показників не адаптовані до сучасних вітчизняних умов ведення бізнесу.</p> <p>Суб'єктивність відбору показників фінансової діагностики; недостатнє обґрунтування та відсутність галузевої диференціації нормативних значень показників; відсутність багаторівневої класифікації рівнів фінансової стійкості; подання розрахункових формул на основі застарілих форми звітності</p>
<p>Методичні рекомендації від 26.10.2010, № 1361 [44]</p>	<p>Вона містить оптимальну кількість показників; нормативні значення більшості коефіцієнтів, адаптовані до українських реалій; порядок розрахунку показників на основі використання існуючих форм звітності; послідовність аналізу виробничо-господарської</p>	<p>Протягом кількох років у тексті першого видання містилася помилка в розрахунку одного з індикаторів. Відсутність багаторівневої класифікації рівнів фінансової стабільності</p>
<p>Постанова № 49/121 від 26 січня 2001 року [18]</p>	<p>Він містить розрахункові формули на основі чинних форм звітності; оптимальну кількість показників для оцінки фінансового стану підприємства; нормативні значення показників, адаптовані до сучасних вітчизняних умов ведення бізнесу</p>	<p>Суб'єктивність відбору показників фінансової діагностики; недостатнє обґрунтування та відсутність галузевої диференціації нормативних значень показників; відсутність багаторівневої класифікації рівнів фінансової стійкості; неврахування якісних критеріїв та показників виробництва та господарської діяльності; обмежене коло</p>

Назва	Переваги	Недоліки
		користувачів (для певної форми власності)
Методика № 170 від 14 лютого 2006 року [28]	У ньому визначено основні показники, що характеризують, крім фінансовий стан, виробничо-господарську діяльність підприємств, а також встановлює порядок для їх розрахунку. Органи виконавчої влади розробляють галузеві стандарти індикаторів відповідно до специфіки їхньої діяльності	Той факт, що фінансовий план державних підприємств також використовується як джерело інформації для аналізу, унеможлиблює недержавних підприємств до використання методології. Відсутність багаторівневої класифікації рівнів фінансової стійкості
О. Терещенка та Порядку № 247 від 1 квітня 2003 року, розроблений на його основі [35]	Вперше в Україні застосовано методологію багатофакторного дискримінантного аналізу. Досліджено фінансовий стан підприємств дев'яти видів економічної діяльності, в результаті чого виділено п'ять рівнів фінансової стійкості	Внесення змін до П(С)БО після розробки моделі та подання формул розрахунку показників грошових потоків на основі використання форми 3 у форматі, що діяв до 2010 року, призвело до необхідності оновлення моделі. Неврахування якісні критерії та показники виробничо-господарської діяльності

Серед основних недоліків сучасних вітчизняних методик оцінки фінансового стану підприємств можна виділити наступні:

1) недостатнє обґрунтування нормативних / критичних значень фінансових показників, які використовуються для оцінювання та слугують індикаторами наявності / відсутності фінансових проблем (необхідно розробити нормативні значення показників хоча б за класами підприємств);

2) суб'єктивне визначення ваги та значущості окремих показників оцінки при розрахунку інтегральної оцінки;

3) використання запозичених з зарубіжної практики методів оцінки, які не враховують належним чином специфіку функціонування фінансів у різних галузях економіки та не адаптовані до сучасних умов ринкової економіки в Україні;

4) інтегровані методи оцінки не враховують диференціацію підприємств за обсягами виробництва та продажів, стадією життєвого циклу, організаційною структурою та іншими важливими показниками;

5) більшість методик використовують обмежений набір окремих локальних показників, які не дозволяють якісно оцінити стан підприємства та діагностувати сигнали про наявність проблем [44].

Тому необхідність оцінки фінансового стану будь-якого підприємства не викликає сумнівів. Однак наразі існує нагальна потреба у створенні комплексної методики її оцінки з урахуванням вищезазначених недоліків, яка б дозволила якісно та своєчасно виявляти потенційні проблеми суб'єктів господарювання та здійснювати оперативні заходи реагування за умови виявлення перших ознак неплатоспроможності.

Висновок до розділу 1

Дослідження теоретико-методичних засад аналізу результатів фінансової діяльності підприємства дозволило зробити ряд важливих висновків:

1. Необхідно чітко визначити поняття «фінансова діяльність» і «фінансові результати». У даному дослідженні ці терміни визначаються як процес управління фінансовими ресурсами підприємства з метою забезпечення його стабільного функціонування та розвитку, а також як кінцевий показник ефективності цього процесу.

2. Питання організації фінансової діяльності є виключно індивідуальним для кожного підприємства і залежить від багатьох факторів, таких як сфера діяльності, структура власності, ринкові умови та інше. Організація фінансової діяльності включає в себе фінансове планування, бюджетування, контроль за виконанням фінансових планів та управління фінансовими ризиками. Це безперервний процес, що вимагає постійного моніторингу та коригування.

3. Важливе значення має використання різних методів фінансового аналізу для оцінки результатів діяльності підприємства. Сучасні методи фінансового аналізу, такі як горизонтальний і вертикальний аналіз, аналіз фінансових коефіцієнтів та дискримінантний аналіз, дозволяють отримати детальну картину фінансового стану підприємства, виявити його сильні та слабкі сторони, а також передбачити можливі ризики.

4. Особливу увагу слід приділяти класифікації та структурі фінансових показників, оскільки правильне визначення та аналіз цих показників є ключовим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Відсутність єдиної універсальної системи класифікації потребує розробки власної системи, що відповідатиме специфіці діяльності підприємства та його управлінським цілям.

5. Застосування дискримінантних моделей, таких як моделі Альтмана, Спрінггейта та Таффлера, є ефективним інструментом для прогнозування ймовірності банкрутства підприємства. Ці моделі базуються на аналізі ключових фінансових коефіцієнтів і дозволяють оцінити ризик фінансової нестабільності з високою точністю.

6. Дослідження теоретичних основ фінансової діяльності підприємства показало, що ефективне управління фінансами є важливим елементом загального управління підприємством, що впливає на його стабільність та розвиток. Використання сучасних методів фінансового аналізу та прогнозування дозволяє підприємству приймати зважені управлінські рішення, мінімізувати ризики та забезпечувати фінансову стійкість.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Аналіз поточного стану функціонування промислових підприємств в Україні

З метою проведення комплексного аналізу та розробки релевантних рекомендацій для ТОВ «Артекс-трейд», доцільно провести огляд не тільки внутрішнього, а і зовнішнього середовища її функціонування. На сучасному етапі розвитку економіки України промислові підприємства відіграють ключову роль у формуванні валового внутрішнього продукту, забезпеченні зайнятості населення та задоволенні внутрішнього і зовнішнього попиту на продукцію. Аналіз функціонування цих підприємств дозволяє оцінити їх стан, виявити проблеми та розробити стратегії для подальшого розвитку.

Кількість діючих суб'єктів господарювання є важливим показником, що відображає динаміку розвитку підприємництва в країні. За даними Державної служби статистики України у 2023 та 2024 роках спостерігалось збільшення кількості суб'єктів господарювання у таких галузях, як промисловість, будівництво та торгівля (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності, одиниця виміру [49]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	42,0	43,2
Будівництво	16,5	17,1
Торгівля	78,0	79,5

Збільшення кількості діючих суб'єктів господарювання свідчить про активізацію підприємницької діяльності та зростання економічної активності в країні.

Кількість зайнятих працівників є одним з основних показників, що характеризує рівень зайнятості в різних секторах економіки. Відповідно до даних Державної служби статистики України у 2023 та 2024 роках кількість зайнятих працівників зросла в таких галузях, як промисловість та будівництво (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності, одиниця виміру [53]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	1 250,0	1 270,0
Будівництво	420,0	430,0
Торгівля	970,0	980,0

Збільшення кількості зайнятих працівників свідчить про позитивні тенденції на ринку праці та підвищення рівня зайнятості населення.

Обсяг реалізованої продукції відображає рівень економічної активності підприємств. За даними Державної служби статистики України у 2023 та 2024 роках обсяг реалізованої продукції збільшився в промисловості та будівництві (таюл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності, млрд. грн [31]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	1 600,0	1 650,0
Будівництво	480,0	500,0
Торгівля	2 100,0	2 200,0

Зростання обсягів реалізованої продукції свідчить про зростання попиту на продукцію та послуги вітчизняних підприємств.

Додана вартість є ключовим показником, що відображає економічну ефективність виробничої діяльності. У 2023 та 2024 роках відповідно до даних Державної служби статистики України, додана вартість зросла в промисловості та будівництві (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Додана вартість за витратами виробництва суб'єктів господарювання, млрд. грн [17]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	530,0	550,0
Будівництво	160,0	170,0
Торгівля	730,0	750,0

Зростання доданої вартості свідчить про підвищення ефективності виробничих процесів та конкурентоспроможності продукції.

Показники балансу підприємств відображають загальний фінансовий стан суб'єктів господарювання. У 2023 та 2024 роках відповідно до даних Державної служби статистики України баланс підприємств поліпшився у промисловості та будівництві (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків), млрд. грн [31]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	2 100,0	2 200,0
Будівництво	650,0	670,0
Торгівля	3 100,0	3 200,0

Поліпшення показників балансу свідчить про стабільний фінансовий стан підприємств і їх здатність до подальшого розвитку.

Необоротні активи підприємств включають довгострокові інвестиції, які є основою для їх подальшого розвитку. У 2023 та 2024 роках відповідно до даних Державної служби статистики України необоротні активи зросли у промисловості та будівництві (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Необоротні активи підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків), млрд. грн [34]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	1 050,0	1 100,0
Будівництво	320,0	340,0
Торгівля	1 550,0	1 600,0

Зростання необоротних активів свідчить про активізацію інвестиційної діяльності підприємств.

Оборотні активи підприємств включають короткострокові фінансові інструменти та запаси, які забезпечують поточну діяльність підприємств. У 2023 та 2024 роках відповідно до даних Державної служби статистики України оборотні активи зросли у промисловості та будівництві (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Оборотні активи підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків), млрд. грн [38]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	850,0	880,0
Будівництво	220,0	230,0
Торгівля	1 050,0	1 080,0

Зростання оборотних активів свідчить про покращення поточної фінансової стабільності підприємств.

Дебіторська заборгованість відображає фінансові зобов'язання перед підприємствами, що виникають у результаті відвантаження продукції або надання послуг з відстрочкою платежу. У 2023 та 2024 роках відповідно до даних Державної служби статистики України дебіторська заборгованість підприємств зросла у промисловості та будівництві (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Дебіторська заборгованість підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків), млрд. грн [43]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	300,0	320,0
Будівництво	100,0	110,0
Торгівля	500,0	520,0

Збільшення дебіторської заборгованості може свідчити про тимчасові труднощі зі своєчасним погашенням боргів контрагентами, що вимагає вдосконалення кредитної політики підприємств.

Власний капітал відображає загальну суму власних коштів підприємств, що використовуються для фінансування їхньої діяльності. У 2023 та 2024 роках відповідно до даних Державної служби статистики України власний капітал підприємств зріс у промисловості та будівництві (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Власний капітал підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків), млрд. грн [45]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	1 200,0	1 250,0
Будівництво	400,0	420,0
Торгівля	1 700,0	1 750,0

Зростання власного капіталу свідчить про покращення фінансової стабільності підприємств та їх здатність до фінансування інвестиційних проєктів.

Поточні зобов'язання і забезпечення підприємств включають короткострокові зобов'язання, які мають бути погашені протягом року. У 2023 та 2024 роках відповідно до даних Державної служби статистики України поточні зобов'язання підприємств зросли у промисловості та будівництві (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Поточні зобов'язання і забезпечення підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків), млрд. грн [27]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	600,0	620,0
Будівництво	150,0	160,0
Торгівля	900,0	950,0

Зростання поточних зобов'язань може свідчити про збільшення операційних витрат підприємств та необхідність поліпшення управління оборотними коштами.

Поточна кредиторська заборгованість відображає суми, які підприємства зобов'язані сплатити своїм постачальникам та іншим контрагентам протягом

найближчого року. У 2023 та 2024 роках відповідно до даних Державної служби статистики України кредиторська заборгованість зростає у промисловості та будівництві (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Поточна кредиторська заборгованість підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків), млрд. грн [45]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	600,0	620,0
Будівництво	150,0	160,0
Торгівля	900,0	950,0

Зростання поточної кредиторської заборгованості може свідчити про збільшення обсягів закупівель і послуг, що надаються підприємствам, а також про необхідність ефективнішого управління кредиторською заборгованістю.

Фінансові результати до оподаткування є важливим показником, що відображає прибутковість або збитковість підприємств. У 2023 та 2024 роках відповідно до даних Державної служби статистики України фінансові результати до оподаткування покращилися у промисловості та будівництві (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків), млрд. грн [27]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	300,0	320,0
Будівництво	90,0	100,0
Торгівля	500,0	520,0

Поліпшення фінансових результатів до оподаткування свідчить про зростання рентабельності та ефективності операційної діяльності підприємств.

Чистий прибуток або збиток підприємств відображає їх фінансову ефективність після сплати податків та інших обов'язкових платежів. У 2023 та

2024 роках відповідно до даних Державної служби статистики України чистий прибуток підприємств зріс у промисловості та будівництві (табл. 2.13).

Таблиця 2.13 – Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків), млрд. грн [34]

Вид економічної діяльності	2023	2024
Промисловість	250,0	270,0
Будівництво	70,0	80,0
Торгівля	400,0	420,0

Зростання чистого прибутку свідчить про покращення фінансової стабільності підприємств і їхню здатність до самофінансування та подальшого розвитку.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що промислові підприємства України демонструють позитивні тенденції у розвитку, зростання фінансових показників та покращення економічної ефективності діяльності. Це свідчить про їхню здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища, забезпечувати стабільний розвиток та внесок у економіку країни.

2.2 Оцінка показників фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд»

ТОВ «Артекс-Трейд» засноване 23.11.2018 року, основні види діяльності якого: відновлення відсортованих відходів (основний); виробництво меблів для офісів і підприємств торгівлі; виробництво пластмас у первинних формах; виробництво інших гумових виробів та інші. Фактично ТОВ «Артекс-Трейд», розпочало свою діяльність у лютому 2019 року, та здійснює оптову реалізацію первинних форм полімерів (полістиролу, поліетилену) та відсортованих відходів полімерів.

Фінансовий аналіз компанії є важливим інструментом для оцінки фінансового стану, виявлення сильних і слабких сторін, розробки стратегій підвищення фінансової стабільності. У цьому розділі проводиться всебічний

аналіз фінансових показників ТОВ «Артекс-Трейд» з використанням різних методів, таких як горизонтальний і вертикальний аналіз, аналіз коефіцієнтів і використання дискримінантних моделей для прогнозування ймовірності банкрутства, інтегральний показник показник фінансового стану (табл. 2.14–2.17).

Горизонтальний аналіз показує, що фінансові показники ТОВ «Артекс-Трейд» за аналізований період значно покращилися. Зокрема, ліквідні активи, капітал і чистий прибуток значно збільшуються, що позитивно впливає на фінансовий стан бізнесу.

Вертикальний аналіз показує, що основна частка активів – це ліквідні активи, характерні для компаній, орієнтованих на короткострокову діяльність. Поліпшення відношення загальних активів до власного капіталу свідчить про поліпшення фінансової стабільності бізнесу.

Таблиця 2.14 – Баланс фінансових показників діяльності ТОВ «Артекс-Трейд» за горизонтальним аналізом, яка одиниця виміру показників [22]

Стаття	2021	2022	2023	Абсолютне зміна 2022–2021	Абсолютне зміна 2023–2022	Відносне зміна 2022–2021 (%)	Відносне зміна 2023–2022 (%)
Оборотні активи	4,810.9	6,399.6	14,009.9	1,588.7	7,610.3	33.02%	118.92%
Поточні зобов'язання	4,648.2	5,782.0	11,467.7	1,133.8	5,685.7	24.39%	98.31%
Власний капітал	410.9	801.0	2,733.2	390.1	1,932.2	94.91%	241.23%
Загальні активи	5,059.1	6,583.0	14,200.9	1,523.9	7,617.9	30.12%	115.67%
Чистий прибуток	337.8	390.0	1,127.9	52.2	737.9	15.45%	189.20%

Загалом, результати горизонтального та вертикального аналізів свідчать про позитивну динаміку розвитку ТОВ «Артекс-Трейд» та покращення його фінансового стану.

Для того, щоб визначити інтегральний показник фінансового стану підприємства, ми будемо використовувати узагальнену модель:

$$Z = a_1K_1 + a_2K_2 + a_3K_3 + a_4K_4 + a_5K_5 + a_0 \quad (2.1)$$

де: Z – цільове розрахункове значення, інтегральний показник фінансового стану;

$K_1, K_2, K_3, \dots, K_n$ – коефіцієнти, розраховані на основі фінансової звітності;

$a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$ – параметри, що характеризують вагу впливу коефіцієнта;

a_0 – вільний член дискримінантної моделі.

Таблиця 2.15 – Звіт про фінансові результати діяльності ТОВ «Артекс-Трейд» за горизонтальним аналізом, яка одиниця виміру показників [25]

Стаття	2021	2022	2023	Абсолютне зміна 2022–2021	Абсолютне зміна 2023–2022	Відносне зміна 2022–2021 (%)	Відносне зміна 2023–2022 (%)
Чистий дохід	12,090.8	12,108.2	29,602.1	17,4	17,493.9	0.14%	144.44%
Собівартість	9,505.2	9,505.2	22,612.4	0.0	13,107.2	0.00%	137.88%
Інші витрати	2,127.4	2,127.4	5,613.3	0.0	3,485.9	0.00%	163.87%
Фінансовий результат до оподаткування	475.6	475.6	1,376.4	0.0	900.8	0.00%	189.34%

Таблиця 2.16 – Баланс фінансових показників діяльності ТОВ «Артекс-Трейд» за вертикальним аналізом, яка одиниця виміру показників [24]

Стаття	2021	%	2022	%	2023	%
Оборотні активи	4,810.9	95.10%	6,399.6	97.22%	14,009.9	98.66%
Поточні зобов'язання	4,648.2	91.87%	5,782.0	87.83%	11,467.7	80.76%
Власний капітал	410.9	8.12%	801.0	12.17%	2,733.2	19.24%
Загальні активи	5,059.1	100%	6,583.0	100%	14,200.9	100%

Тепер перейдемо до розрахунку коефіцієнтів, які ми взяли з фінансової звітності ТОВ «Артекс-Трейд» за 2021–2023 роки (табл. 2.18).

Тепер перейдемо до обчислення вказаних вище коефіцієнтів, почнемо з коефіцієнта поточної ліквідності (K_1):

$$K_1 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (2.2)$$

$$2021 \text{ рік: } K_1 = \frac{4810.9}{4648.2} \approx 1,03;$$

$$2022 \text{ рік: } K_1 = \frac{6399.6}{5782.0} \approx 1,11;$$

$$2023 \text{ рік: } K_1 = \frac{14009.0}{11467.7} \approx 1,22.$$

Таблиця 2.17 – Звіт про фінансові результати діяльності ТОВ «Артекс-Трейд» за вертикальним аналізом, яка одиниця виміру показників [24]

Стаття	2021	%	2022	%	2023	%
Чистий дохід	12,090.8	99.85%	12,108.2	99.85%	29,602.1	99.90%
Собівартість	9,505.2	78.60%	9,505.2	78.55%	22,612.4	76.39%
Інші витрати	2,127.4	17.61%	2,127.4	17.59%	5,613.3	18.96%
Фінансовий результат до оподаткування	475.6	3.93%	475.6	3.93%	1,376.4	4.65%

Таблиця 2.18 – Фінансова звітність ТОВ «Артекс-Трейд» за 2021–2023 роки, тис. грн (складено автором відповідно до [24])

Актив	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Оборотні активи	4 810,90	6 399,60	14 009,90
Поточні зобов'язання	4 548,20	5 782,00	11 467,70
Грошові кошти та поточна дебіторська заборгованість	2 523,90	3 053,20	9 011,60
Власний капітал	410,90	801,00	2 733,20
Загальні активи	5 059,10	6 583,00	14 200,90
Зобов'язання	4 648,20	5 782,00	11 467,70
Чистий прибуток	337,80	390,00	1 127,90

Коефіцієнт поточної ліквідності (K_2) показує здатність компанії погашати свої короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів. Значення, що перевищують або дорівнюють 1, вказують на те, що компанія має достатньо активів для покриття своїх зобов'язань і перебуває у стабільному фінансовому становищі:

$$2021 \text{ рік: } K_2 = \frac{2523.9}{4648.2} \approx 0,54;$$

$$2022\text{рік: } K_2 = \frac{3053.2}{5782.0} \approx 0,53;$$

$$2023: K_2 = \frac{9011.6}{11467.7} \approx 0,79.$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає здатність компанії погашати свої короткострокові зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів (грошових коштів і поточної дебіторської заборгованості). Значення нижче 1 вказують на те, що покриття боргу може бути складним, але збільшення цього показника з 0,54 до 0,79 з 2021 по 2023 рік свідчить про поліпшення фінансової ситуації.

Коефіцієнт автономії (K_3):

$$2021\text{рік: } K_3 = \frac{410.9}{5059.1} \approx 0,08;$$

$$2022\text{рік: } K_3 = \frac{801.0}{6583.0} \approx 0,12;$$

$$2023: K_3 = \frac{2733.2}{14200.9} \approx 0,19$$

Коефіцієнт автономії вказує відсоток власного капіталу в загальних активах підприємства. Високе значення коефіцієнта свідчить про фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Підвищення цього коефіцієнта з 0,08 до 0,19 в 2021 році до 0,19 в 2023 році вказує на підвищення фінансової стабільності компанії.

Коефіцієнт фінансової залежності (K_4):

$$2021 \text{ рік: } K_4 = \frac{4648.2}{410.9} \approx 11,32;$$

$$2022 \text{ рік: } K_4 = \frac{5782.0}{801.0} \approx 7,22;$$

$$2023 \text{ рік: } K_4 = \frac{11467.7}{2733.2} \approx 4.19$$

Коефіцієнт фінансової залежності показує відношення боргу до капіталу підприємства. Зниження цього показника з 11,32 до 4,19 з 2021 по 2023 рік вказує на зниження фінансової залежності компаній від зовнішніх джерел фінансування і підвищення фінансової стабільності.

Рентабельність активів (K_5):

$$2021 \text{ рік: } K_5 = \frac{337.8}{5059.1} \approx 0,07;$$

$$2022 \text{ рік: } K_5 = \frac{390.0}{6583.0} \approx 0,06;$$

$$2023 \text{ рік: } K_5 = \frac{1127.9}{14200.9} \approx 0,08$$

Прибутковість активів показує, наскільки ефективно компанія використовує свої активи для отримання прибутку. Збільшення цього коефіцієнта з 0,07 до 0,08 в 2021 році до 0,08 в 2023 році вказує на те, що компанія підвищила ефективність використання активів для отримання прибутку.

Проведений аналіз вищезазначених коефіцієнтів показує позитивну тенденцію до поліпшення фінансового стану підприємства в період з 2021 по 2023 рік. Поточне і швидке збільшення коефіцієнта ліквідності свідчить про поліпшення здатності компанії виконувати короткострокові зобов'язання. Збільшення коефіцієнта автономії і зниження коефіцієнта фінансової залежності вказують на підвищення фінансової стабільності і незалежності підприємства. Збільшення прибутковості активів вказує на підвищення ефективності використання активів для отримання прибутку.

Тепер перейдемо до визначення параметрів ваги й вільного члена, й оскільки нам не надані параметри ваги та вільний член, в такому випадку я буду використовувати стандартні коефіцієнти, а саме:

$$a_1 = 0,3$$

$$a_2 = 0,2$$

$$a_3 = 0,2$$

$$a_4 = 0,2$$

$$a_5 = 0,1$$

$$a_0 = 0$$

Отримавши всі необхідні дані перейдемо до розрахунку інтегрального показника фінансового стану підприємства за 2021–2023 роки.

2021 рік:

$$Z = 0,3 \cdot 1,03 + 0,2 \cdot 0,54 + 0,2 \cdot 0,08 + 0,2 \cdot 11,32 + 0,1 \cdot 0,07$$

$$Z = 0,309 + 0,108 + 0,016 + 2,264 + 0,007$$

$$Z \approx 2,704$$

2022 рік:

$$Z = 0,3 \cdot 1,11 + 0,2 \cdot 0,53 + 0,2 \cdot 0,12 + 0,2 \cdot 7,22 + 0,1 \cdot 0,06$$

$$Z = 0,333 + 0,106 + 0,024 + 1,444 + 0,006$$

$$Z \approx 1,912$$

2023 рік:

$$Z = 0,3 \cdot 1,22 + 0,2 \cdot 0,79 + 0,2 \cdot 0,19 + 0,2 \cdot 4,19 + 0,1 \cdot 0,08$$

$$Z = 0,366 + 0,158 + 0,038 + 0,838 + 0,008$$

$$Z \approx 1,409$$

Використавши попередні дані, та розрахування, які я зробив, можу зазначити свідчать про те, що у 2021 році, підприємство йшло нагору у фінансовому плані, у 2022 році, на жаль, спостерігалось спад фінансового стану, а у 2023 році, підприємство знову розпочало підтримувати більш стабільний фінансовий стан, але, який все таки нижче, ніж у 2021 році.

Використання дискримінантних моделей для прогнозування ймовірності банкрутства. Розпочнемо з моделі Альтмана або двухфакторної моделі, використавши формулу:

$$Z = -0,3877 - 1,0736X_1 + 0,0579X_2$$

Насамперед хочу зазначити, що використання дискримінантних моделей для прогнозування ймовірності банкрутства може бути зроблено для будь-якого періоду, але зазвичай ми беремо останній рік для оцінки поточного фінансового стану підприємства, тому я буду брати саме останній рік.

Коефіцієнт покриття (X_1):

$$X_1 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} = \frac{14009.9}{11467.7} \approx 1,22$$

Коефіцієнт автономії (X_2):

$$X_2 = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальні активи}} = \frac{2733.2}{14200.9} \approx 0,19$$

Маючи ці значення, ми їх підставляємо у формулу двохфакторної моделі:

$$Z = -0,3877 - 1,0736 \cdot 1,22 + 0,0579 \cdot 0,19$$

$$Z = -0,3877 - 1,3100 + 0,011$$

$$Z \approx -1,687$$

Якщо в нас показник $Z=0$, це свідчить про ймовірність банкрутства у 50%, якщо показник $Z < 0$, ймовірність банкрутства зменшується, якщо $Z > 0$, ймовірність банкрутства становить більше 50%. Наше значення свідчить про те, що в підприємстві низький рівень ймовірності банкрутства.

Тепер перейдемо до п'яти факторної моделі Альтмана, формула виглядає так:

$$Z = 1,2X_1 - 1,4X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + 1,0 X_5$$

Частка чистих оборотних активів (X_1):

$$X_1 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Загальні активи}} = \frac{14009.9}{14200.9} \approx 0,99$$

Рентабельність активів за чистим прибутком (X_2):

$$X_2 = \frac{\text{Чистий пробуток}}{\text{Загальні активи}} = \frac{1127.9}{14200.9} \approx 0,08$$

Рентабельність активів за фінансовим результатом від операційної діяльності до оподаткування (X_3):

$$X_3 = \frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Загальні активи}} = \frac{1376.4}{14200.9} \approx 0,10$$

Співвідношення ринкової вартості корпоративних прав до зобов'язань (X₄):

$$X_4 = \frac{\text{Ринкова вартість корпоративних прав}}{\text{Зобов'язання}} = \frac{2733.2}{11467.7} \approx 0,24$$

Рентабельність активів (X₅):

$$X_5 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Загальні активи}} = \frac{1127.9}{14200.9} \approx 0,08$$

Підставляємо ці данні під нашу формулу моделі Альтмана :

$$Z = 1,2 \cdot 0,99 + 1,4 \cdot 0,08 + 3,3 \cdot 0,10 + 0,6 \cdot 0,24 + 1,0 \cdot 0,08 = 1,188 + 0,112 + 0,33 + 0,144 + 0,08Z = 1,188 + 0,112 + 0,33 + 0,144 + 0,08 \approx 1,854$$

Якщо $Z < 1,81$, підприємство має високу ймовірність банкрутства,
Якщо $1,81 < Z < 2,99$, підприємство знаходиться в «туманній зоні».

Якщо $Z > 2,99$, підприємство стабільне і фінансово стійке.

Отримане значення $Z \approx 1,854$, дає нам змогу зрозуміти, що на даний час, підприємство знаходиться в зоні невпевненості, яке, в свою чергу, потребує більш сильніший контроль за фінансовим станом.

Тепер перейдемо до іншої моделі, а саме до моделі Спрінгейт. Формула Спрінгейта виглядає так:

$$Z = 1,03X_1 + 3,07 X_2 + 0,66 X_3 + 0,4 X_4$$

Оборотний капітал / загальні активи (X₁):

$$X_1 = \frac{\text{Оборотний капітал}}{\text{Загальні активи}} = \frac{14009,9 - 11467,7}{14200,9} \approx 0,18$$

Операційний прибуток / короткострокові зобов'язання (X₂):

$$X_2 = \frac{\text{Операційний прибуток}}{\text{Короткострокові зобов'язання}} = \frac{1127.9}{11467.7} \approx 0,10$$

Операційний прибуток / загальні активи (X_3):

$$X_3 = \frac{\text{Операційний прибуток}}{\text{Загальні активи}} = \frac{1127.9}{14200.9} \approx 0,08$$

Чистий дохід від реалізації / загальні активи (X_4):

$$X_4 = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Загальні активи}} = \frac{29602.1}{14200.9} \approx 2,08$$

Маючи ці дані, підставляємо значення у формулі моделі Спрінгейта:

$$Z = 1,03 \cdot 0,18 + 3,07 \cdot 0,10 + 0,66 \cdot 0,08 + 0,4 \cdot 2,08 = 0,1854 + 0,307 + 0,0528 + 0,832Z = 0,1854 + 0,307 + 0,0528 + 0,832 \approx 1,377Z$$

Якщо в нас $Z < 0,862$, в підприємства є великий ризик банкрутства, якщо $Z > 2,451$, підприємство фінансово надійне. Оскільки, в нас показник $Z \approx 1,377$, це демонструє нам, те що в нас немає великого рівня загрози банкрутства, але досі знаходиться в зоні ризику.

Аналіз фінансових коефіцієнтів і використання дискримінантних моделей показує, що ТОВ «Артекс-Трейд» має відносно стабільне фінансове становище. Однак результати моделі Альтмана, що складається з 2 елементів, вказують на низьку ймовірність банкрутства, в той час як модель Спрінгейта, що складаються з 5 елементів, вказують на необхідність додаткового управління та моніторингу фінансового стану компанії для зниження ризику.

2.3 Напрями удосконалення фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд»

Провівши повний аналіз показників фінансової діяльності підприємства, автор пропонує такі напрямки з удосконалення його фінансової діяльності:

1. Оптимізація управління оборотним капіталом.

Поліпшення оборотності активів: для забезпечення стабільної ліквідності компанії необхідно скоротити час обороту запасів та дебіторської заборгованості. Це можна досягти шляхом вдосконалення процесів інвентаризації та контролю за запасами, а також впровадження сучасних інформаційних систем для управління ланцюгом поставок. Наприклад, автоматизовані системи обліку та управління запасами можуть значно скоротити час обороту і підвищити ефективність управління ресурсами (рис. 2.1) [35].

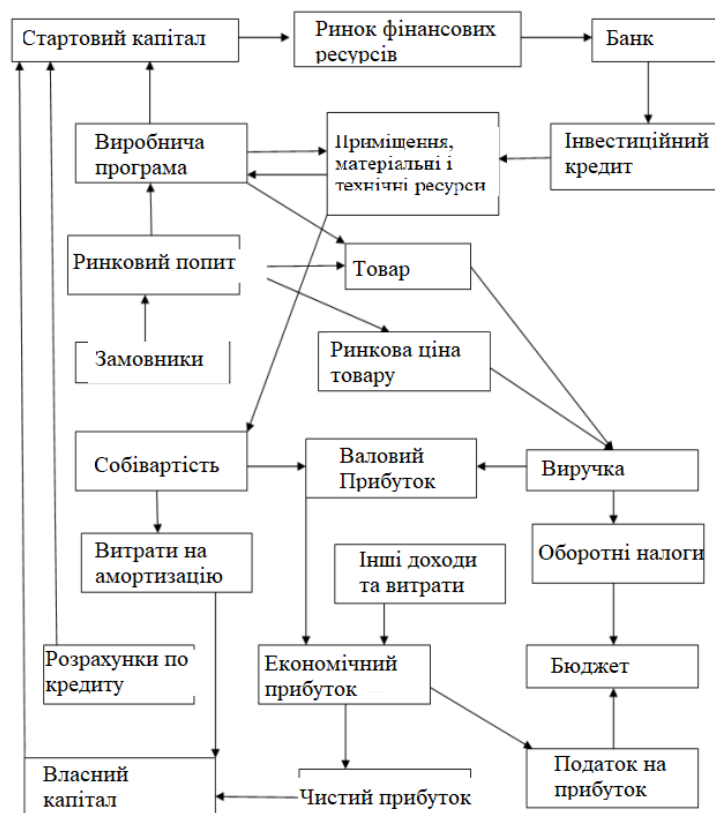

Рисунок 2.1 – Схема управління фінансовими потоками підприємства [38]

Управління дебіторською заборгованістю: рекомендується запровадити більш жорстку політику кредитного контролю, щоб зменшити обсяги простроченої дебіторської заборгованості. Це включає чітке визначення умов надання кредиту, регулярний моніторинг платежів та використання системи автоматизованого нагадування про оплату. Можливе використання дисконтування дебіторської заборгованості для прискорення надходження грошових коштів (рис. 2.2).

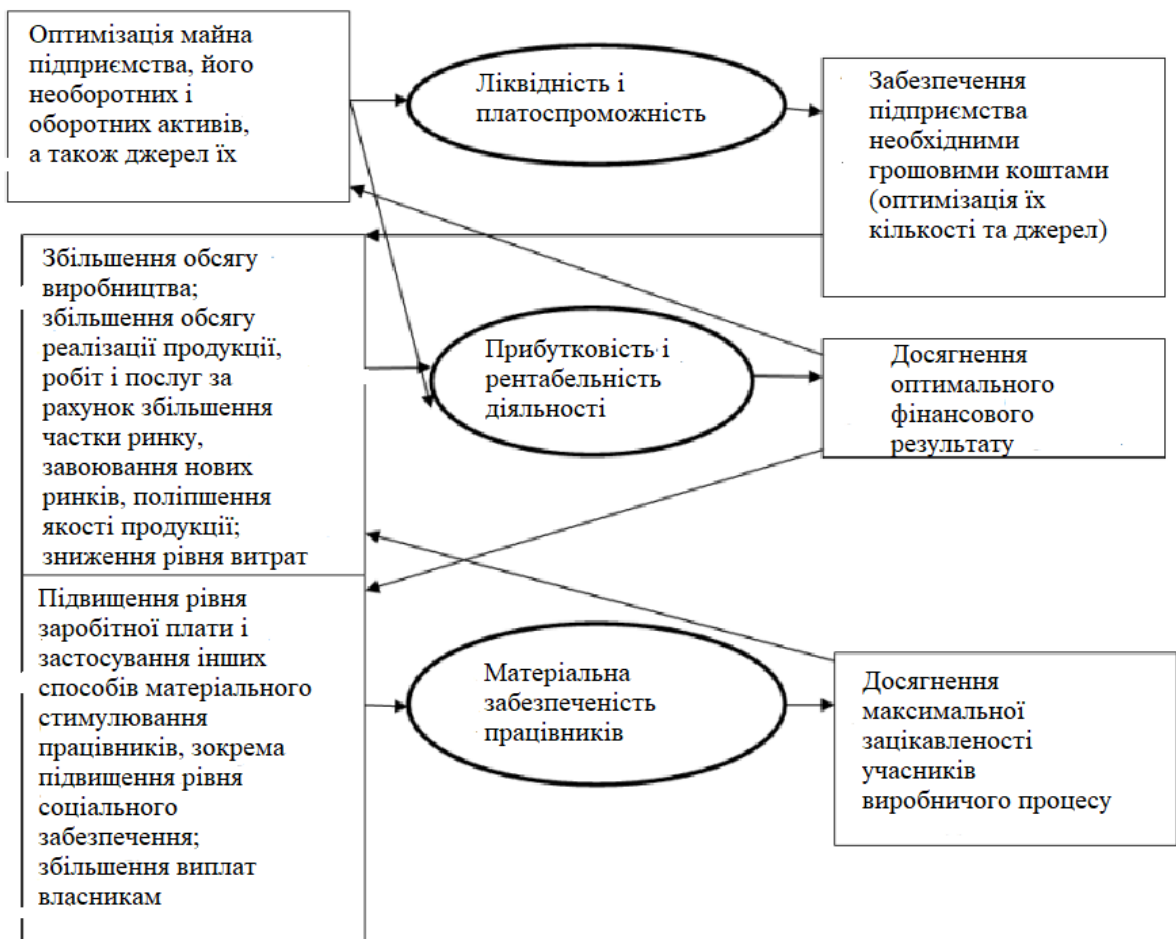

Рисунок 2.3 – Управління дебіторською заборгованістю підприємства [42]

2. Підвищення фінансової стійкості.

З метою підвищення фінансової стабільності необхідно зменшити обсяги залучених коштів та збільшити власний капітал. Це можна досягти шляхом реінвестування частини прибутку у розвиток компанії, а також

залучення додаткових інвесторів або партнерів. Розробка і впровадження програми лояльності для інвесторів може також стимулювати збільшення власного капіталу. Також слід переглянути структуру фінансування компанії, щоб збалансувати частку боргового капіталу і власного капіталу. Збалансована структура капіталу допоможе знизити фінансові ризики та підвищити довіру з боку інвесторів та кредиторів. Важливо підтримувати адекватне співвідношення власного і позикового капіталу для забезпечення гнучкості фінансового планування (рис. 2.3) [43].

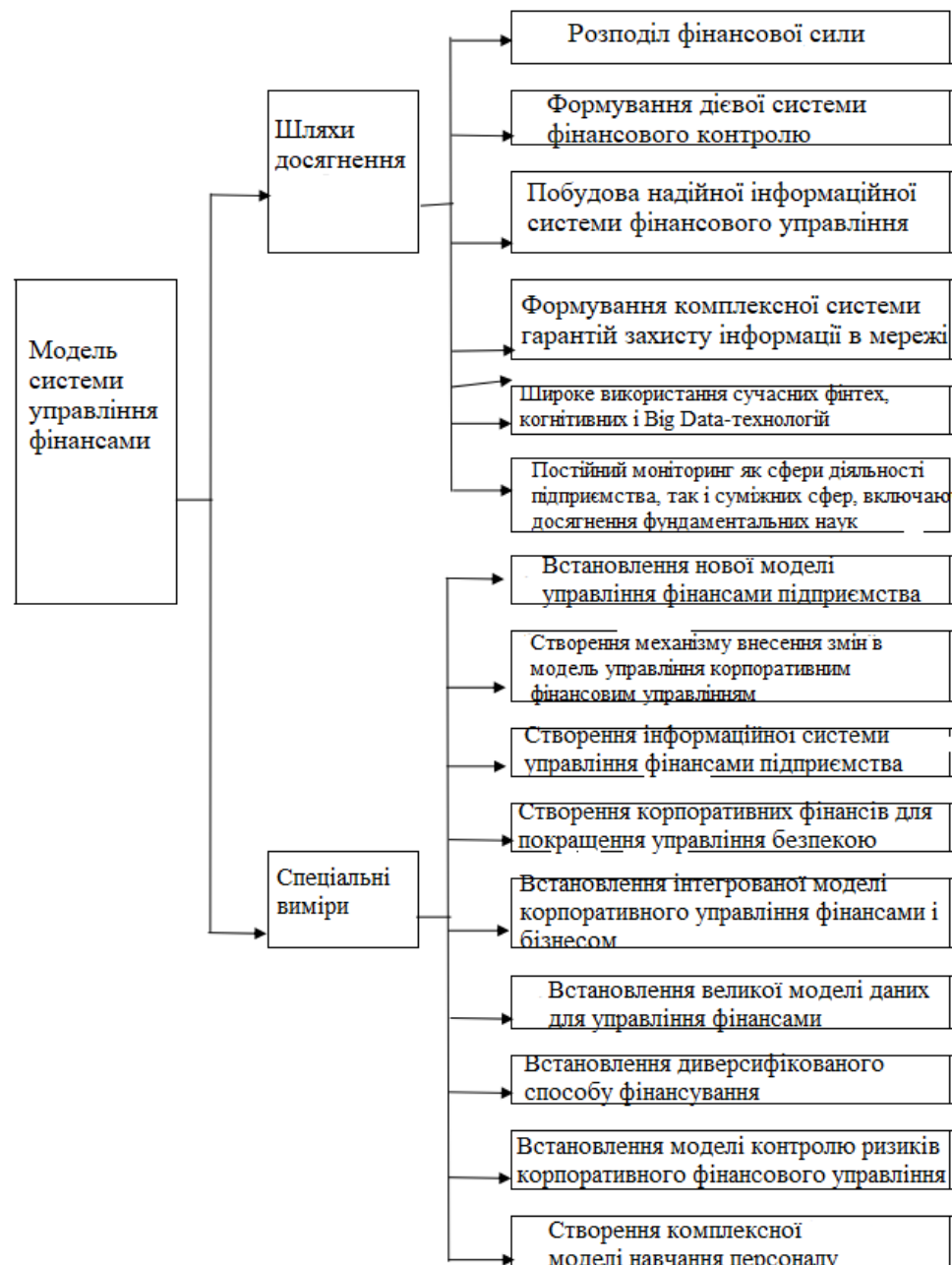

Рисунок 2.3 – Модель управління фінансовою стійкістю [47]

3. Поліпшення рентабельності.

Зниження собівартості продукції: проведіть детальний аналіз витрат та впровадьте заходи щодо їх оптимізації. Наприклад, розгляньте можливості автоматизації виробничих процесів, оптимізації закупівельних процедур, а також зменшення витрат у процесі виробництва. Впровадження технологій енергоефективності та раціонального використання ресурсів може також сприяти зниженню витрат.

Збільшення доходів: розширюйте асортимент продукції та послуг, виходьте на нові ринки, збільшуйте обсяги продажів завдяки ефективним маркетинговим заходам. Інвестуйте у просування продукції через різні канали збуту, включаючи онлайн-платформи та соціальні мережі. Використання сучасних методів інтернет-маркетингу, таких як SEO, контекстна реклама та SMM, може значно підвищити продажі.

4. Вдосконалення управлінських процесів.

Управління ризиками: запровадьте систему управління ризиками для ідентифікації, аналізу та мінімізації фінансових ризиків. Важливо розробити план дій на випадок виникнення непередбачуваних ситуацій та забезпечити його регулярне оновлення. Використання спеціалізованих програмних рішень для управління ризиками допоможе автоматизувати цей процес (рис. 2.4) [41].

Підвищення ефективності управління: впровадьте сучасні управлінські технології та інформаційні системи, що допоможуть підвищити оперативність та точність прийняття рішень. Використовуйте аналітичні інструменти для моніторингу ключових показників діяльності компанії. Регулярний аналіз даних допоможе швидко реагувати на зміни та коригувати стратегії.

5. Підвищення ефективності використання активів.

Оптимізація використання основних засобів: проведіть аудит основних засобів для визначення їх ефективності використання та необхідності модернізації або заміни. Це допоможе зменшити витрати на обслуговування та підвищити продуктивність виробничих процесів. Впровадження плану

модернізації обладнання з урахуванням амортизаційних відрахувань допоможе знизити витрати на обслуговування і ремонт.

Рисунок 2.4 – Управління ризиками на підприємстві [55]

Інвестиції в розвиток: спрямовуйте частину прибутку на інновації та модернізацію виробництва. Це дозволить підвищити конкурентоспроможність компанії та забезпечити її довгостроковий розвиток. Залучення нових технологій і впровадження інноваційних рішень у виробництво та управління допоможе збільшити ефективність діяльності (рис. 2.5) [57].

6. Стратегічне планування.

Розробка довгострокової стратегії: сформулюйте чітку довгострокову стратегію розвитку компанії, враховуючи аналіз ринкових тенденцій та внутрішніх можливостей. Важливо мати конкретний план дій на найближчі 3–5 років з визначенням ключових цілей та етапів їх досягнення. Розробка стратегічного плану з урахуванням SWOT-аналізу допоможе визначити сильні та слабкі сторони компанії, а також можливості та загрози на ринку.

Моніторинг виконання планів: регулярно проводьте моніторинг та коригування стратегічних планів на основі результатів фінансового аналізу та

змін ринкової кон'юнктури. Це дозволить оперативно реагувати на зміни та забезпечити стабільний розвиток компанії. Використання системи збалансованих показників (BSC) допоможе відслідковувати досягнення стратегічних цілей та вчасно коригувати дії (табл. 2.19) [26].

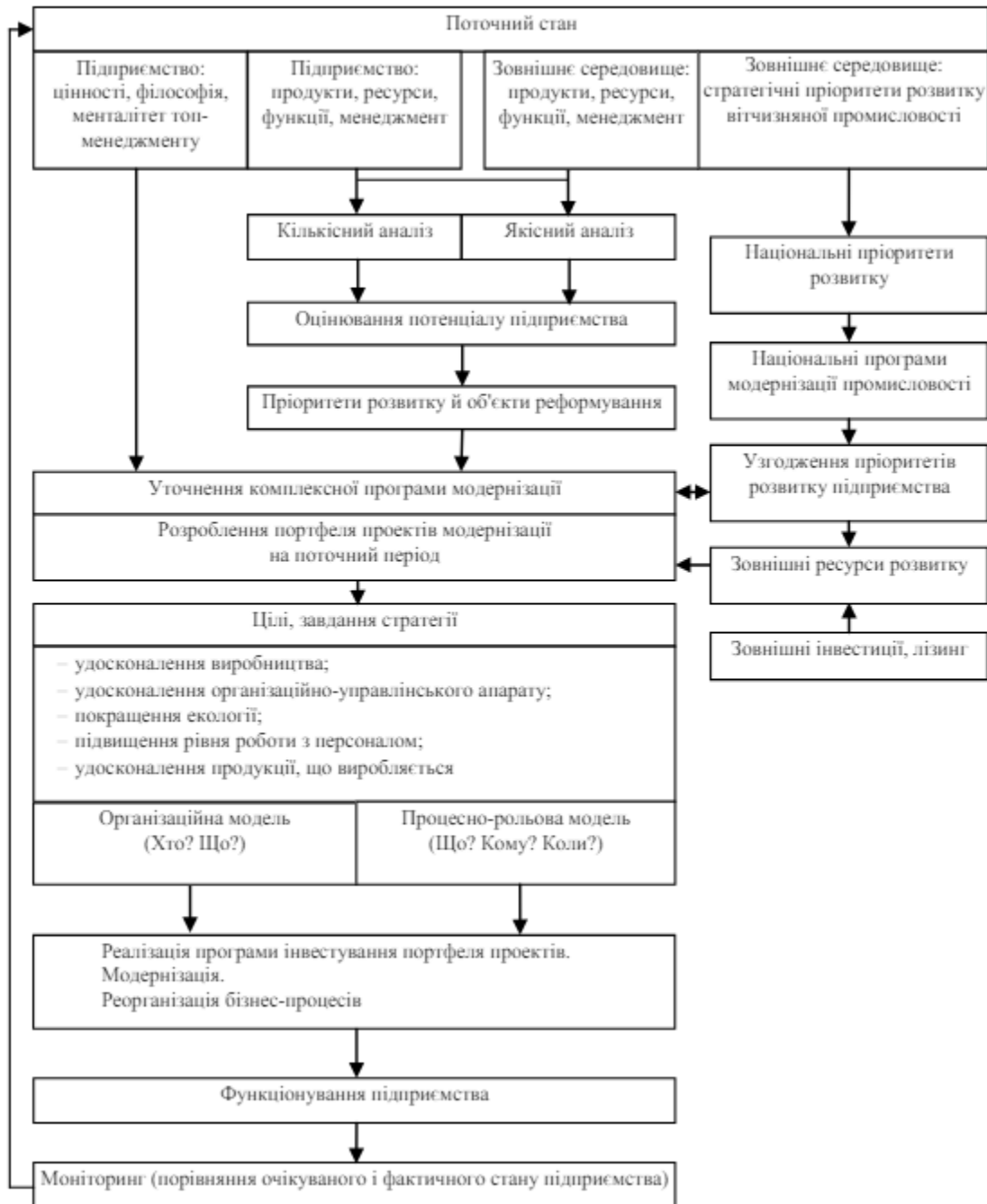

Рисунок 2.5 – Модернізація виробництва та інновації на підприємстві [19]

Таблиця 2.19 – Сутність стратегічного планування та моніторингу на підприємстві [20]

Перспектива	Цілі	Показники	Ініціативи
Фінансова	- Збільшити прибутковість	- Рентабельність продажів	- Програми зниження витрат
	- Поліпшити ліквідність	- Поточний коефіцієнт ліквідності	- Управління дебіторською заборгованістю
	- Оптимізувати витрати	- Відсоток зниження операційних витрат	- Оптимізація виробничих процесів
Клієнтів	- Збільшити задоволеність клієнтів	- Індекс задоволеності клієнтів (CSI)	- Програми лояльності
	- Розширити частку ринку	- Частка ринку	- Підвищення якості обслуговування
	- Підвищити лояльність клієнтів	- Коефіцієнт утримання клієнтів	- Розширення асортименту продукції
Внутрішні процеси	- Підвищити ефективність виробництва	- Виробнича потужність	- Автоматизація виробничих процесів
	- Скоротити час циклу виробництва	- Час циклу виробництва	- Оптимізація ланцюга поставок
	- Оптимізувати управлінські процеси	- Відсоток автоматизованих процесів	- Вдосконалення системи контролю якості
Навчання та розвиток	- Підвищити кваліфікацію працівників	- Кількість тренінгів для працівників	- Програми навчання
	- Збільшити задоволеність працівників	- Індекс задоволеності працівників	- Впровадження системи мотивації
	- Розвивати інноваційні здібності	- Кількість впроваджених інновацій	- Заохочення інноваційної діяльності

Ці напрями удосконалення можуть сприяти поліпшенню фінансової діяльності ТОВ «Артекс-трейд», підвищенню його стійкості та конкурентоспроможності на ринку.

Висновок до розділу 2

Проведення комплексної оцінки результатів фінансової діяльності підприємства ТОВ «Артекс-Трейд» дозволили зробити так висновки:

1. Аналіз фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд» включав огляд організаційно-економічних характеристик підприємства, а також аналіз динаміки та структури його фінансових показників на 2021–2023 роки, що дозволило зробити кілька важливих висновків. Результати горизонтального

аналізу показали значне зростання основних фінансових показників. Оборотні активи збільшилися більш ніж в 3 рази, що свідчить про розширення діяльності компанії. Поточні зобов'язання також зросли, але приріст капіталу, що перевищує зростання боргу, свідчить про поліпшення фінансової стабільності. Чистий прибуток майже в 3 рази вище, що свідчить про високу рентабельність та ефективність компанії. Результати вертикального аналізу показали, що основна частка активів компанії – це ліквідні активи, характерні для високоліквідних компаній. Частка власного капіталу в загальних активах значно збільшилася, що свідчить про підвищення фінансової стабільності та незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

2. Аналіз фінансових коефіцієнтів підтверджує поліпшення фінансового становища підприємства. Коефіцієнт ліквідності вказує на здатність компанії ефективно управляти короткостроковими зобов'язаннями. Збільшення коефіцієнта автономії та зниження коефіцієнта фінансової залежності вказують на збільшення фінансової незалежності та зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Збільшення прибутковості активів відноситься до підвищення ефективності використання активів для отримання прибутку. На наступному етапі дослідження проведено оцінку ймовірності банкрутства, завдяки використанню дискримінантних моделей для прогнозування ймовірності банкрутства вказує на меншу ймовірність банкрутства компанії. 2-факторна модель Альтмана демонструє стабільне фінансове становище компанії. 5-факторна модель Альтмана і моделі Спрінгейта підтверджують фінансову стабільність і надійність компанії.

3. Аналіз фінансової діяльності ТОВ «Артекс-Трейд» з 2021 по 2023 рік показав, що компанія продемонструвала значне зростання активів, акцій і прибутковості, що позитивно позначилося на фінансовій стабільності. Аналіз фінансових коефіцієнтів показує поліпшення ліквідності, фінансової стабільності та ефективності використання активів. Результати прогнозування ймовірності банкрутства з використанням дискримінантної моделі вказують на низьку ймовірність банкрутства та підтверджують фінансову стабільність і

надійність компанії. Таким чином, ТОВ «Артекс-Трейд» демонструє позитивну динаміку розвитку і поліпшення фінансового становища. Для подальшого зміцнення фінансової стабільності та підвищення конкурентоспроможності підприємств рекомендується продовжувати оптимізувати управління оборотним капіталом, підвищувати фінансову стабільність, підвищувати прибутковість, покращувати процеси управління та підвищувати ефективність використання активів. Розробка та реалізація чіткої довгострокової стратегії розвитку підприємства є важливим кроком для забезпечення стабільного її розвитку.

ВИСНОВОК

Розкрито економічну сутність результатів фінансової діяльності підприємства. У процесі дослідження було виявлено, що фінансові результати підприємства є ключовим показником його економічної ефективності та стійкості. Було визначено основні чинники, що впливають на формування фінансових результатів, зокрема, структура доходів і витрат, обсяг продажів, ефективність використання ресурсів та якість фінансового менеджменту. Це дозволило більш глибоко зрозуміти механізми, які визначають фінансовий стан підприємства та його здатність до довгострокового виживання та розвитку.

Виокремлено особливості процесу розподілу та використання прибутку підприємства. У дослідженні детально розглянуто механізми управління фінансами підприємства, включаючи розподіл прибутку між реінвестуванням, виплатою дивідендів, створенням резервних фондів та іншими напрямками. Це дозволило сформулювати чітке розуміння того, як підприємство може оптимально використовувати свої фінансові ресурси для забезпечення стійкого розвитку та підвищення конкурентоспроможності.

Узагальнено методичні підходи та групи показників для проведення оцінки результатів фінансової діяльності підприємства. Було систематизовано різноманітні методи аналізу фінансових результатів, такі як горизонтальний та вертикальний аналіз, трендовий аналіз та аналіз коефіцієнтів. Використання цих методів дозволяє комплексно оцінити фінансовий стан підприємства, виявити його сильні та слабкі сторони, а також розробити рекомендації щодо покращення фінансового управління.

Проведено аналіз зовнішніх та внутрішніх чинників, які впливають на результати фінансової діяльності підприємств в Україні. Було визначено, що до зовнішніх чинників належать економічна кон'юнктура, законодавчі зміни, стан ринку та конкуренція. Внутрішні чинники включають ефективність управління, організаційну структуру, кадрову політику та технологічний

рівень. На основі результатів цього аналізу було розроблено конкретні пропозиції щодо удосконалення процесів управління фінансовою діяльністю підприємства, що можуть бути застосовані для підвищення його ефективності та стійкості.

Оцінено ефективність управління фінансовою діяльністю ТОВ «Артекс-Трейд». На прикладі цього підприємства було проаналізовано показники ліквідності, рентабельності та ділової активності. Результати дослідження показали, що ТОВ «Артекс-Трейд» має певні проблеми у сфері фінансового управління, але також існують значні можливості для покращення. Зокрема, були виявлені напрями, які потребують вдосконалення для підвищення фінансової стійкості та покращення загального фінансового стану підприємства.

Розроблено пропозиції щодо удосконалення процесів управління результатами фінансової діяльності підприємства. Запропоновані заходи включають впровадження сучасних методів фінансового аналізу, оптимізацію структури капіталу, покращення системи управління витратами та підвищення прозорості фінансової звітності. Реалізація цих рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності фінансового управління, що дозволить підприємству покращити свій фінансовий стан та підвищити конкурентоспроможність на ринку.

Таким чином, проведені дослідження дозволили отримати важливі теоретичні та практичні результати, які можуть бути використані для підвищення ефективності фінансового управління підприємствами в Україні. Висновки та розроблені рекомендації мають прикладне значення і можуть бути інтегровані у практичну діяльність підприємств, сприяючи їх стійкому розвитку та економічному зростанню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаменко М.І., Василькова К.Ю., Янцевич А.А. Внутрішні та зовнішні чинники фінансової стійкості монопродуктової компанії. *Бізнес Інформ*. 2017. №3. С. 312–319.
2. Аніловська Г. Я., Висоцька І. Б. Фінанси підприємств Львів: ЛьВДУВС. 2018. 440 с.
3. Антикризове управління національною економікою : монографія ; І. Малий, І. Радіонова, Л. Ємельяненко та ін. / за заг. ред. І. Малого. К.: КНЕУ, 2017. 368 с.
4. Базецька Г.І., Суботовська Л.Г., Ткаченко Ю.В. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2012. 292 с.
5. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств. К.: Центр учбової літератури. 2018. 292 с.
6. Берест М. М. Теоретичне підґрунття антикризового фінансового управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2014. № 3. С. 250–255.
7. Борисенко Б. С. Методичні підходи до аналізу результатів фінансової діяльності підприємства. Проблеми та перспективи забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку територій : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 27–28 жовтня 2023 року. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2023. 208 с. С. 62–66.
8. Бугас Н.В. Фінансова стійкість підприємств як передумова їх ефективного функціонування. *Економіка*. 2016. № 6. С. 27–31.
9. Вдовенко І.С. Фінансові механізми забезпечення розвитку підприємств аграрного сектору економіки: особливості та недоліки. *Підприємництво та інновації*. 2020. №15. С. 88–92.
10. Вдовенко Л. О. Черненко О. С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній сфері. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 252 с.

11. Веллінгтон Дж. Конкурентоспроможність транснаціональних корпорацій: монографія. Київ, 2014. 346 с.
12. Гонта О., Кальченко О. Фінансове планування на підприємствах реального сектору економіки. *Проблеми і перспективи економіки і управління*. 2017. № 4 (12). С. 128–133.
13. Гончаренко О.М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. Вип. 1. № 56. С. 3–40.
14. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. (дата звернення: 02.03.2024).
15. Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. №8. С. 219–223.
16. Гурова К.Д., Ганін В.І. Економічний аналіз : методологія, методика, організація, практикум. Харків, 2019. С. 220–236.
17. Державна служба статистики України. Промисловість України у 2016 – 2020 роках : статистичний збірник ; за ред. І. Петренко. Київ, 2021. URL : https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/12/zb_prom_16_20.pdf (дата звернення: 18.03.2024).
18. Довбня С.Б., Сидоренко Є.К. Формування ієрархічної системи діагностики фінансової стійкості підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 1(18). С. 108–114.
19. Економіка підприємства: підручник / І.М.Бойчик. К. : Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
20. Економіка та управління підприємствами: теорія, практика, перспективи розвитку : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП «Астрія», 2021. 188 с.
21. Єндовицький Д.О., Єндовицька А.В. Системний підхід до аналізу фінансової стійкості комерційної організації. *Економічний аналіз: теорія і практика*. 2015. № 5. С. 7–13.

22. Журавльова І. В. «Методологія оцінювання фінансового потенціалу підприємства в умовах інтелектуалізації економіки». *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск. 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-77>.
23. Звіт про фінансовий стан та фінансові результати ТОВ «Артекс-Трейд» за 2021 рік.
24. Звіт про фінансовий стан та фінансові результати ТОВ «Артекс-Трейд» за 2022 рік.
25. Звіт про фінансовий стан та фінансові результати ТОВ «Артекс-Трейд» за 2023 рік.
26. Кавтиш О. П., Чепурний Д. О. Аналіз підходів до управління фінансовим потенціалом підприємств в умовах зростання невизначеності. *Economic Synergy*. 2023. № 2. С. 159–176. URL: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-2-12>.
27. Клебанова Т. С., Бондар О. М., Мозенков О. В. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління. К. : Знання, 2013. 272 с.
28. Ковальова А. О. Альтернативні форми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2020. №12. С. 114–120.
29. Ковальчук І. В. Механізм розподілу та використання прибутку підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 6. С. 81–84.
30. Кондратенко Н. О., Новікова М. М., Спасів Н. Я. Розвиток системи адаптивного управління фінансовими ресурсами підприємства. *Проблеми економіки*. 2021. № 1. С. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-1-78-84>.
31. Костирко О. Г. Використання методу коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка АПК*. 2013. № 7. С. 54–56.
32. Краус К. М., Краус Н. М. Методика розрахунку дохідності й окупності інвестиційного проєкту та інформаційне забезпечення його експертизи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 8. С. 36–42.

- 33.Кривов'язюк І. Антикризове управління підприємством. 3-тє вид. Київ : Вид. дїм "Кондор", 2020. 396 с.
- 34.Криховецька З. М., Щипайло С. І., Кропельницька С. О. Таксономїчний аналіз фїнансового потенціалу розвитку підприємства. *Економїка та держава*. 2021. № 11. С. 90–97. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.11.90.
- 35.Крупка М. І., Коваленко В. М., Ковалюк О. М. Фїнансовий менеджмент : підручник. Львів : ЛНУ ім. Ів. Франка, 2019. 440 с.
- 36.Лепейко Т.І., Миронова О.М., Кривобок К.В, Немашкало К.Р. Фїнансовий менеджмент: навч. посїб. Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. 306 с.
- 37.Мацьків, В. В. Фїнансове забезпечення розвитку аграрної сфери України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Чернігів, 2020. 22 с.
- 38.Метеленко Н.Г, Шульга О.П. Концептуалїзація поняття «фїнансовий механїзм». *Причорноморські економїчні студїї*. Випуск 10. 2016. С. 172–179.
- 39.Методичнї рекомендації до написання квалїфікаційних робїт студентів спеціальностей 073 «Менеджмент», 076 «Підприємництво, торгївля та біржова дїяльність» (першїй (бакалаврський) та другий (магістерський) рївень вищої освїти) / Родченко В. Б., Третяк В. П., Дикань В. В., Дячек В. В., Ковалевська А. В., Пархоменко О. С., Рекун Г. П., Чала Т. Г. Х : ХНУ іменї В. Н. Каразіна, 2019. 49 с.
- 41.Національна економїчна стратегія 2030. URL : <https://nes2030.org.ua/>.
- 42.Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фїнанси підприємства : підручник. К. : Центр учбової лїтератури, 2013. 504 с.
- 43.Павленко О.І. Вдосконалення механїзму оцїнки фїнансового стану підприємства. *Бїзнес-навігатор*. Науково-виробничий журнал. 2010. №2(19). С. 72–78.
- 44.Панасюк Б.М., Шулик Ю.В. Оцїнка та шляхи покращення фїнансового стану підприємства. *Науковий блог*. 2019. № 3. С. 141–148.
- 45.Петренко В.А., Гурбик Ю.Ю., Сальнікова М.В. Теоретичний аналіз тлумачення поняття «фїнансова дїяльність підприємства». *Гроші, фїнанси і кредит*. 2018. Вип. 5 (67). С. 180–185.

46. Попович Д.В., Алимов О.С. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 1. С. 31–35.
47. Соколова Л. В., Верясова Г. М., Соколов О. Є. Порівняльний аналіз застосування моделей оцінки кризового стану промислових підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 3 (20). С. 357–364.
48. Судакова, О.І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства. *Економічний простір*. 2008. № 9. С. 140–148.
49. Томашук І.В. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення аграрного сектору Вінницького регіону. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №20. С. 698–704.
50. Фінанси підприємств. Навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування» / укладачі В.В. Зубченко, Л.М. Гутко. Біла Церква: БНАУ, 2020. 106 с.
51. Фінансовий аналіз : навч. посібник / уклад. : Н.Л. Марусяк. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.
52. Чемчикаленко Р.А., Сукрушева Г.О., Ткаченко А.Ю. Теоретичні основи управління фінансовим станом підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 27. С. 350–354.
53. Штангрет А.М., Пушак Г.І. Потенціал забезпечення економічної безпеки підприємства: теоретичні аспекти. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. № 3. С. 127–130.
54. Anoum, P., Arifa, F., & May, C. (2022). Strategies to Increase the Motivation of Tahfidz AlQuran. *Journal International Inspire Education Technology*, 1(2), 74–85. <https://doi.org/10.55849/jiiet.v1i2.88>.
55. Bartik, A. W., Bertrand, M., Cullen, Z., Glaeser, E. L., Luca, M., & Stanton, C. (2020). The impact of COVID-19 on small business outcomes and

- expectations. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117(30), 17656–17666. <https://doi.org/10.1073/pnas.2006991117>.
56. Binhaq A.A. Design Platform Financial Aggregator in Agriculture. *Jurnal Sistem Cerdas*. 2019. №2.1. P. 34–46.
57. Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: Rapid review of the evidence. *The Lancet*, 395(10227), 912–920. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30460-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30460-8).
58. Brown, S. M., Doom, J. R., Lechuga-Peña, S., Watamura, S. E., & Koppels, T. (2020). Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. *Child Abuse & Neglect*, 110, 104699. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104699>.
59. Cohen M. J. Consumer credit, household financial management, and sustainable consumption. *International Journal of Consumer Studies*. 2007;31(1):57–65. doi: 10.1111/j.1470-6431.2005.00485.x.
60. Dash, S., Shakyawar, S. K., Sharma, M., & Kaushik, S. (2019). Big data in healthcare: Management, analysis and future prospects. *Journal of Big Data*, 6(1), 54. <https://doi.org/10.1186/s40537-019-0217-0>.
61. Demina, D., Raxy, T., & Danyl, A. (2022). The Use of Quranic Learning Strategies Through the Wafa Method in Elementary Schools. *Journal International Inspire Education Technology*, 1(2), 62–73. <https://doi.org/10.55849/jiiet.v1i2.91>.
62. Dewi S, Y., Rasyid Umar, A., Ali Khan, A., & Aziz, A. (2022). Fun Arabic Teaching With Media Song For Early Child Education School. *Journal International of Lingua and Technology*, 1(2), 140–156. <https://doi.org/10.55849/jiltech.v1i2.80>.
63. Dianovi, A., Siregar, D., Mawaddah, I., & Suryaningsih, S. (2022). Guidance and Counselling in Education. *World Psychology*, 1(2), 27–35. <https://doi.org/10.55849/wp.v1i2.95>.
64. Douglas, M., Katikireddi, S. V., Taulbut, M., McKee, M., & McCartney, G. (2020). Mitigating the wider health effects of covid-19 pandemic response. *BMJ*, m1557. <https://doi.org/10.1136/bmj.m1557>.

65. Gamba, A. The Value of Financial Flexibility. *Journal of Finance, Forthcoming AFA*. 2006. URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=677086 (дата звернення: 11.04.2024).
66. Lin M. Innovative risk early warning model under data mining approach in risk assessment of internet credit finance. *Computational Economics*. 2022;59(4):1443–1464. doi: 10.1007/s10614-021-10180-z.
67. McMaster M., Nettleton C., Tom C., Xu B., Cao C., Qiao P. Risk management: rethinking fashion supply chain management for multinational corporations in light of the COVID-19 outbreak. *Journal of Risk and Financial Management*. 2020;13(8):p. 173. doi: 10.3390/jrfm13080173.
68. Singh P. Rainfall and financial forecasting using fuzzy time series and neural networks based model. *International Journal of Machine Learning and Cybernetics*. 2018;9(3):491–506. doi: 10.1007/s13042-016-0548-5.

ДОДАТКИ

Додаток А

Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
Віденський інститут міжнародних економічних досліджень
Вільний міжнародний університет Молдови
Каунаський університет прикладних наук
Лодзький політехнічний університет
Познанський університет економіки та бізнесу
Університет імені Григола Робакідзе
Університет Йорка
Університет прикладних наук Голландії
Університет Менделя в Брно
Вірменський державний економічний університет
Національний відкритий університет Індіри Ганді
Китайський університет трудових відносин
Глобальний коледж Хайєка
Університетський центр імені Абдельхафіда Буссуфа в місті Міла

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
27–28 жовтня 2023 року**

Харків – 2023

Редакційна колегія:

Родченко В.Б., д.е.н., проф., Третяк В. П. д.е.н., доц., Васильєв О.В., д.е.н., проф., Беренда С. В., к.е.н., доц., Ковалевська А. В., к.е.н., доц., Крамаренко А. О., к.е.н., доц., Рекурн Г. П., к.е.н., доц., Москаленко К. І., к.е.н., Прус Ю. І., докт. філос.

Проблеми та перспективи забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку територій : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 27–28 жовтня 2023 року. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2023. 208 с.

У матеріалах конференції представлені авторські підходи до проблем інноваційного розвитку територій, питань кластерної співпраці, перспектив розвитку людського потенціалу в умовах післявоєнної відбудови України, питань узгодження інтересів стейкхолдерів територіального розвитку при формуванні ефективної взаємодії та підтримці констуктивного діалогу між ними, цифрового та зеленого переходів, зміни підходів до формування локальних точок економічного зростання.

Видання призначене для фахівців системи державного та регіонального управління, органів місцевого самоврядування, представників бізнесу, науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти.

Зареєстровано в УкрІНТЕІ. Посвідчення No 526 від 1 грудня 2022 року.

Перевірка оригінальності поданих матеріалів проведена з використанням системи StrikePlagiarism.com.

Матеріали конференції розміщені в електронному репозиторії Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

БОРИСЕНКО Богдан, бакалаврант кафедри управління та адміністрування, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова діяльність підприємства – це складна і важлива справа. Щоб розуміти, як добре чи погано підприємство працює, потрібно ретельно аналізувати його фінансові результати.

Фінансова звітність – це сукупність документів, які підприємство складає для того, щоб показати свої фінансові результати. Основні документи включають баланс, звіт про прибутки і збитки (або звіт про фінансові результати) та звіт про рух грошових коштів. Вони показують, скільки підприємство заробляє, витрачає і які активи та зобов'язання має.

Основні фінансові показники – це числа, які допомагають швидко оцінити фінансовий стан підприємства. Наприклад: рентабельність показує, наскільки прибутковим є підприємство; ліквідність допомагає зрозуміти, чи може підприємство вчасно погасити свої борги; оборотність активів демонструє, як ефективно підприємство використовує свої активи для генерування доходів.

Горизонтальний аналіз: цей метод передбачає порівняння фінансових показників за декілька періодів. Наприклад, ми можемо порівнювати, як змінилися доходи підприємства за останні три роки. Це допомагає виявити тенденції та зрозуміти, чи покращується фінансовий стан компанії з часом.

Вертикальний аналіз: цей метод дозволяє побачити структуру фінансових показників у межах одного звітного періоду. Наприклад, можна проаналізувати, яка частка витрат у загальному обсязі доходів. Це допомагає зрозуміти, які саме витрати мають найбільший вплив на фінансові результати.

Фінансові коефіцієнти – це спеціальні співвідношення, які розраховуються на основі даних фінансової звітності. Основні коефіцієнти включають:

- коефіцієнт ліквідності – показує здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання;
- коефіцієнт рентабельності – визначає, наскільки ефективно підприємство генерує прибуток;
- коефіцієнт оборотності – оцінює, як швидко підприємство може перетворити свої активи на гроші.

Аналіз фінансових показників підприємства – це, по суті, оцінка здоров'я бізнесу. Як лікар діагностує стан пацієнта за допомогою різних тестів і аналізів, так і ми використовуємо фінансові показники, щоб зрозуміти, як справи у компанії, що працює добре, а де можуть бути проблеми.

Основні фінансові показники:

Рентабельність – це один з ключових показників, який допомагає зрозуміти, наскільки прибутковим є бізнес. Основні види рентабельності включають:

- Рентабельність активів (ROA): показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку. Обчислюється як відношення чистого прибутку до загальних активів.
- Рентабельність власного капіталу (ROE): вказує на те, наскільки прибутковими є інвестиції акціонерів. Обчислюється як відношення чистого прибутку до власного капіталу.
- Рентабельність продажів (ROS): Цей показник демонструє, яку частку від загального обсягу продажів становить прибуток. Обчислюється як відношення чистого прибутку до обсягу продажів.

Ліквідність показує, наскільки легко підприємство може погасити свої короткострокові зобов'язання за рахунок наявних активів. Основні коефіцієнти ліквідності включають:

- Поточний коефіцієнт ліквідності: вказує на здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів. Обчислюється як відношення поточних активів до поточних зобов'язань.
- Швидкий коефіцієнт ліквідності (або кислотний тест): подібний до поточного коефіцієнта, але не враховує запаси, оскільки вони можуть бути менш ліквідними. Обчислюється як відношення поточних активів без урахування запасів до поточних зобов'язань.

Оборотність активів показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для генерування доходів. Основні коефіцієнти включають:

- Коефіцієнт оборотності активів визначає, скільки разів за період підприємство «перевернуло» свої активи. Обчислюється як відношення обсягу продажів до загальних активів.
- Коефіцієнт оборотності запасів показує, скільки разів за період підприємство продало і поповнило свої запаси. Обчислюється як відношення собівартості реалізованої продукції до середніх запасів.
- Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, як швидко підприємство отримує платежі від своїх клієнтів. Обчислюється як відношення обсягу продажів до середньої дебіторської заборгованості.

Платоспроможність показує, чи може підприємство довгостроково погашати свої борги. Основні коефіцієнти включають:

- Коефіцієнт фінансової незалежності: Показує, наскільки підприємство залежить від зовнішніх джерел фінансування. Обчислюється як відношення власного капіталу до загальних активів.
- Коефіцієнт покриття відсотків: Показує, наскільки прибуток підприємства дозволяє покривати відсоткові платежі за боргами. Обчислюється як відношення операційного прибутку до відсоткових витрат.

Розуміння і аналіз фінансових показників допомагають побачити справжню картину фінансового стану підприємства. Це дозволяє виявити проблеми на ранніх стадіях, приймати обґрунтовані рішення та розробляти стратегії для покращення фінансових результатів. Аналіз фінансових показників є невід'ємною частиною управління бізнесом і допомагає забезпечити його стабільний розвиток і зростання. Аналіз основних фінансових показників дає повне уявлення про ефективність і стабільність роботи підприємства. Це допомагає визначити проблемні зони і знайти можливості для розвитку, що в свою чергу, сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Виявлення проблем і розробка рекомендацій – це важлива частина аналізу фінансової діяльності підприємства. Під час аналізу ми можемо зіткнутися з різними проблемами, такими як низька рентабельність, великий оборот запасів або високий рівень заборгованості. Однією з головних проблем може бути недостатня ефективність у використанні ресурсів або недостатня увага до контролю витрат. Для розробки рекомендацій щодо вирішення цих проблем ми можемо використати різні стратегії. Наприклад, для зменшення обороту запасів можемо рекомендувати вдосконалення системи управління запасами або впровадження нових технологій для прискорення процесу. Щодо заборгованості, можемо порадишити покращити систему контролю за виплатами клієнтами або встановити більш жорсткі умови кредитування.

Основна мета рекомендацій – це допомогти підприємству зробити кращі управлінські рішення для покращення своєї фінансової ситуації. Це може включати в себе впровадження нових стратегій управління, зміни в структурі організації або пошук нових ринків збуту. Іноді рекомендації можуть бути складними і вимагати багато часу і ресурсів для їх впровадження, але вони можуть принести значні переваги у майбутньому.

Література

1. Громова, А.Є., Крамаренко, К.В., Рудик, Т.О. Аналіз фінансового стану підприємства з точки зору ефективності використання фінансових ресурсів. *Молодий вчений*. 2016. № 5. С. 44–47.
2. Герасимчук, В. Г., Петренко, В. П. Аналіз фінансової звітності. К.: КНЕУ, 2020.
3. Вдовенко І.С. Фінансові механізми забезпечення розвитку підприємств аграрного сектору економіки: особливості та недоліки. *Підприємництво та інновації*. 2020. №15. С. 88–92.
4. Краус К. М., Краус Н. М. Методика розрахунку дохідності й окупності інвестиційного проекту та інформаційне забезпечення його експертизи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 8. С. 36–42.
5. Binhaq A.A. Design Platform Financial Aggregator in Agriculture. *Jurnal Sistem Cerdas*. 2019. №2.1. P. 34–46.